МАЛАЙ ТАМИР—МАНАЙ ОРОЛДОЛГОҺОО, МЯХАНАЙ ТАРГАН—МАЛАЙ ТАМИРҺАА

...НУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 224 (11228)
1969 оной сентябриин 24,
среда

Сэн 2 мүнгэн

ДҮРШЭЛ ЕХЭТЭЙ КОМБАЙНЕРНУУД

Кабанскын аймагай «Байкальский» совхозой ажалшад хура бороотойшье һаань, тарягаа саг болзор соонь хуряаха гэжэ эрмэлзэнэ. Таряа хуряалга дээрэ дүй дүршэл ехэтэй комбайнернууд ажаллана. Михаил Иванович Емельянов (дээдэ зураг) тиимэшүүлэй нэгэн. Энэ нүхэрнай ажалай эрхим жэшээ харуулна.

Доодо зураг дээрэнь тэрэл совхозой комбайнер Иннокентий Николаевич Шевелёвые харанат. Энэ нүхэрнай унагаагдаһан баалнуудые суглуулха зуураа 112 гектар дээрэһээ 1256 центнер шэниисэ хуряагаа.

«Байкальский» совхоздо хуряалга түгэсхэлэйнгөө шатада ороо. 2500 гектар дээрэһээ шэниисэ, обёос болон горох хуряагаад, совхозой механизаторнууд ажалайнгаа эршэ һуладхангүй хүдэлжэ байһаар.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

...ЙРХАН УУЛЫН ХОРМОЙДО

...улын ара талаһаа эхиеэ ...рюун тунгалаг уһаяа ...радхадаг Цэйжиин гол ...райнгаа хубсаһа нэмэ...лэнхэй: хуһад, улаан...тарап харагдана. Нама...хан сэлмэг үдэрнүүд ...наранай халуун ба...башье, үдын тэн багта ...лһан һубай гунжад, ...д шугы соо шэбээлнэ. ...һайн ногоотой, үгышье ...лангай һууриин зөөлэн ...оонд гаргажа адуул... малнуудаа яаралгүй

...арай тарган малнуудые ...шье болохогүй, ехээр ...малнууд үбэл, хабар...даа гарадаг, үгышье ...жэ муудадаг юм,—гэ... Цыденжапович хэлэдэг. ...Цыденжапович Бандеев ...намар сэрэгэй албан...гажа ерээ һэн. Энэл на...илжэ мал ажалда хүдэ..., һүнишье байг, үбэл, ...йг, малшан хүндэ—ил...ал барагдаха бэшэ. Жэ... сагые жэгдэ алхамаар ...э һаа, жэл ерэхэ бүри ...аа түсэб тодорхойлхо ...Нима Цыденжапович жэл ... дүршэлээр баяжажа, ...жэлнүүдэйнгээ дутуу ...дые хараада абажа, тэ...ин дабтахагүйе оролдо...ь урэ дүнтэй бшуу.

...даа Нима Цыденжапо... нүхэртэсэ, мүн Бадма...итов Цыден-Еши һам... 170 толгой гунжадые ню... эгээл холын бэлшээри-дэ—Хайрхан уулын ара талада, Баруун-Цэйжидэ адуулжа байһанаа, һаяхан үбэлжэдэг газартаа нүүжэ ерэнхэй. Эдэ гунжадай хахадынь—80 гаран толгойнь оройндо оронхой, ерэхэ үбэлдөө түллэхэ юм. Энэ зунай тунга ногоондо һайнаар таргаланхай. Эдэ малнуудһаа колхоз 150 гаран центнер сэбэр мяхан олзо оруулаа гэхэ гү, али үдэр бүридэ толгой бүхэнэй шэгнүүрые 900 граммаар нэмээһэн болоно.

Энэ зундаа сагай уларил ехэ гандуу байжа, үбһэ ногооной ургаса урда жэлнүүдтэ орходоо ехэ муу байгаа. Тиибэшье һаань, Нима Цыденжаповичай звено 141 га сабшалангай ургаса һайн шанартайгаар хуряажа абаа. Энэ талмайһаа мянга шахуу центнер үбһэн абтаа. Юуб гэхэдэ, илангаяа энэ звеногой ажалшад, арын соорхой, шугы бургааһан соогуур ургаһан ногоо залхуугүйгөөр гар хажуураар сабшажа абаа. Нима Цыденжапович Захааминайнгаа аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү малшадай нэгэн гэжэ тоологдоно. Урагшаа һанаатай энэ хүн олоной ажал хэрэгэй түлөө хододоо сэдьхэл бодолоороо шуналхай ябадаг. Хэнэйшье алдуу эндүү гаргаа һаа, хүлисэлтэгүйгөөр захиха заахаһаа гадна, гам хайрагүйгөөр шүүмжэлдэг юм. Нима Бандеев КПСС-эй гэшүүн ха юм.

Малшадай 1970 ондо абажа уншахыень газетэ, журналнуудые захил абахын хэрэгээр Ниматанай байра—«Эмэгэшэг» гэжэ малшадай үбэлжөөндэ хүрэбэбди. Нима Цыденжапович малнуудаа шугы бургааһанһаа гаргажа, Вера һамгандаа морёо үгэжэрхёод, байра тээшээ яаралтайгаар алхалшаба. Үдын хоол барижа, 9 хэһэг газетэ, журналнуудые захил хэһэнэйнгээ удаа һүхэеэ абажа, эрхы хургаараа эриинь үзэһэнэйнгөө һүүлдэ үбэлжэлгэдөө бэлдэжэ байһан дал, хорёо заһахаяа гараба.

— Газарай гэдхэндэ, гадарай зузаанда гар ажалаа дүүргэхэ һанаатай үдэр бүри һамбаашалан, түмэр һүхэ түжэгэр Нима хоёр ажалланабди даа, — гэжэ шоглон хэлэһэндээ урмашажа, бүдүүн гэгщын шэнэһэн бахана сабшажа ороо һэн.

Ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр хандадаг, мүн олонойнгоо зөөрние арьбадхажа, олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын хойноһоо үдэр һүнигүй оролдожо ябадаг Ниматан улам ехээр амжалта түйлахал байха.

Ц. НАЙДАНОВ.
Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн.

ТҮГЭС БЭЛЭДХЭЛТЭЙ

Цырма Батуева Баргажанай аймагай Гаарга нютагта түрэһэн, эндээ үдэжэ, гараа ганзагада, хүлөө дүрөөдэ хүргэһэн хүн. Энэ нүхэрнай бага балшар наһанһаа эхэ эсэгээ дахажа, мал, хониин ажалтай нилээд танилсаһан юм. Мүнөө нүхэр Батуева Гааргын совхозой нэгэдэхи отделенидэ хонишоноор ажаллана. Үнинэй хонишон жэл бүри ажалдаа амжалта түйлажа, айл аймаг доторoo суурханхай.

Ажахын эрхим хонишодой нэгэн Цырма Батуева энэ жэл хурьга түлжүүлхэ, ноохо хайшалха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргээ. Мүнөө отарынь хонид бултадаа искусственна аргаар үрэжүүлэгдэжэ дүүрэхэеэ байна. Иигэжэ хонидынь богонихон болзор соо ототой болоо. Жэшээнь, энэ һүүлшын табан үдэр соо сагай уларилай муу байбашье һаань, аяар 250 хонин искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн байна. Энэнь даажа абаһан хонидоо зунай бэлшээриин тунга ногоон дээрэ яһала һайнаар тобиржуулһыень гэршэлнэ.

Нүхэр Батуевагай даадаг отарын хонишод энээнһээ гадуур хонидойнгоо үбэлжэлгэдэ хүсэд һайнаар бэлдэжэ, байра байдалаа түхеэрнэ. Мүнөө хонишод үбэлжөөндөө нүүжэ ерэнхэй. Хонидынь сабшагдаһан газар дээрэ бэлшэжэ, бүри таргалжа байна. Эндэхи хонишод ажалайнгаа бүхы амжалтануудые В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулна.

Г. БАДМАЕВ,
«Баргажанай үнэн» газетын редакторай орлогшо.

...ХАМАЛНУУД ОЛОШОРХОНЬ НАЙДАМТАЙ

...ын адагай талын 10 гара мянган гектарые хахалдаг, ...сабшалан, бэлшээри болгожо элдүүрилдэг Онохойн ...маг соогоо эгээл ехэ ажахы юм. Табан отделениһээ ...н энэ совхоз бүхы аймагайнгаа гүрэндэ тушаадаг ...урбанайнь нэгые бэлэдхэлэй пунктда оруулдаг. За...магай мяха гүрэндэ тушааха түсэбтэ ехэхэн хуби...лдаг энэ ажахын хүдэлмэришэд мяха элбэгжүүлхэ ...а боломжонуудаа хэрэглэхые оролдоно.

...һая тус совхозой хүдэлмэришэдэй комитедэй заседа...о, Захааминай аймагай Баян-Голой совхозой мал... хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй мяха ехээр абаха ...сэл үргэнөөр хэлсэгдээ. Энэ асуудалтай дашарам...интын малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй хэр зэргээр ...жа байһаниие хаража, энэ заседани дээрэ үгэ хэлэ...овхозой главна зоотехник Е. Мильгунов иигэжэ ...

...мянган центнер мяха гүрэндэ тушааха түсэбөө де...5 болотор дүүргээд, табяад центнер үлүүлхэ арга ...ойбди. Тиихын тула октябриин 1-һээ эхилжэ гүрэндэ ...малаа шахаха болонобди. Тушаагдаһан үхэрэй шэг...килограммһаа бага байха ёһогүй. Үнэгэтэйн фабри...һа зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар 230 гахай шахагда...лограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр мяханай ...та тушаагдаха.

...у, капуста, хартаабха гэхэ мэтэ огородой эдеэ ...дaг энэ совхоздо шахамалнуудаа олошоруулха ар...жо яһала бии. Тоог дээрэ байһан ороохо тарянай ...дороо АВМ-4 агрегадаар гурил болгогдоно. Тус ...эрэй 30 центнер гурил гаргана. Капустын набша...аабхын эшэ гэхэ мэтэ нарин нягтаар суглуулагдана. ...гдаһан 100 гектар куузикугай гектар бүриһөө со... центнер шэмэтэ тэжээл абтаха.

...Голой совхозой малшадай гаргаһан үүсхэлые һай...жэһэн энэ ажахын хүдэлмэрншэн бүхэн эдэ үдэр...олдосо ехэтэйгээр ажаллана. Тарянай узуурай гек...ние алдангүй хэрэглэжэ, үглөөнэй 8 часһаа үдэшын ...болотор малаа бэлшээнэ. Үхэр шахан таргалуулха 2 цех энэ совхоздо бии юм. Үнэгэтэйдэхи цех мүнөөшье мал шахажа эхилхээр бэлэн.

...Энэ аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малшад Баян-Голой совхозой ажалшадай үүсхэл һайшаан дэмжээ. Намарай бэлшээри зүбөөр хэрэглэһэнэйнгээ ашаар, үбһэ тэжээл арьбалхын тула гансата бэлшээри дээрэһээнь 110 хашараг октябриин эхеэр гүрэндэ худалдаха гэжэ энэ артелиин малшад шиидэбэ. Эдэ үхэр тушаахадаа, түсэбһөө гадуур 150 центнер мяха гүрэндэ худалдажа, абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр эдэнэр дүүргэхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой 3-дахи бригадын үхэршэдэй Баян-Голой совхозой малшадай уряа бэшэгтэй танилсажа байһан үе (зүүн гарһаа): эндэхи үхэршэн Д. Н. Гончиков, бригадир Д. Б. Дабаев, колхозой парткомой секретарь А. Б. Цыренжапов.

Н. ДАМБАЕВ.

ҮДЭШЭЛЭН СТАНДА...

Репортаж

Үдэшэлэн харанхы боложо байхада Жалгын полевой стан хүрэжэ ерэбэбди.

Тарянай тоог дээрэ электрын галнууд яларжа, ороохо сэбэрлэдэг машинанууд ээлжээ эхигүй хүршэгэнэлдэнэ. Хэдэн эхэнэрнүүд таряа сэбэрлэжэ, хиидхэжэ, сүлөө тухагүй хүдэлнэд.

Энэ тоогһоо баруулжаа хэдэн комбайнууд таряа хуряажа ябана хэбэртэй, галнуудынь эндэ тэндэ ялагашалдана. Тэрэ үдэр колхозой киномеханик Николай Сизых бидэ хоёр таряашад, механизаторнуудта кино харуулхаяа ерэһэн аад, комбайнернуудай хүдэлмэреэ дүүргэхые хүлеэжэ, полевой станда хонохо баатай болобобди.

Тиигэжэ һүниин тэнгһээ хойно комбайнернуудай полевой станда ерэхэдэнь, киногоо эхилээбди. «Кавказская пленница» гэжэ фильм хаража, хүхижэ, энеэлдэжэ садаад, таряашад анбуи гэжэ амараа һэн.

Үглөөгүүр эртэ механизаторнууд трактор, комбайндаа хэрэгтэй харууһалга, заһабарииень хээд, дахин тарялан тээшээ зэлэ татаа.

Тэрэ үдэр отделениие эрхилэгшэ Содном Ленхоевтой хөөрэлдэхэдэмнай, тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

— Мүнөөдэрэй мэдээгээр 4000 шахуу центнер ороохон абтаа. Үшөө хуряаха тарямнай 600 гаран гектар үлөө. Ургаса һүрхэй һайн бэшэ, гектарай 6 центнер ороохон гарана. Харин сэбэр паар дээрэһээ 9 центнер ургаса хуряагдана. Иигээд үшоо 5 мянган центнер ороохон тоог дээрэмнай орохо байха. Ороһон лэ таряаень Дулма Параева, Дулмажап Юмова, мүн хэдэн студентнэр үдэр һүнигүй сэбэрлэнэ. Шэнэ ургасын таряа сэбэрлэһээр лэ үрэһэндэ хаанабди, үлүү гараһыень малда эдюулхээр илганабди,—гэжэ хөөрэнэ.

Эндэ хүдэлжэ байһан комбайнернуудай дундаһаа Даша Ленхоев илангаяа бүтээсэтэй һайнаар хүдэлнэ. Энэ хүн хорёод жэлдэ комбайнай жолоо барижа ябана. Даша Ленхоев үбэлдөө хурьга абалсаад, зуниинь хонидой ноохо хайшалалсана, намар болоходо комбайнда һуудаг юм.

Отделениинхин тарягаа хуряамсаараа сэбэрээр һолоомыень суглуулжа һурилөөд, аргатайень тэрэ дары малай гүүртэ, фермэнүүдтэ зөөнэ. Тиигээд газарыень намарай паар болгон хахална.

Н. КУРТОШИН.
Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхоз.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

«ТҮЙМЭР САРАХА ҮЕДӨӨ ШЭН ГАБЬЯА ГАРГАҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР Н. В. ЕЛЬЦОВЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

Түймэр сараха үедөө, социалис зөөри абарха хэрэгтэ эрэлхэг зориг ба шэн габьяа гаргаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө Буряадай АССР-эй Мухар-Шэбэрэй районой «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй бульдозерист Николай Васильевич ЕЛЬЦОВЫЕ «Түймэр сараха үедөө шэн габьяа гаргаһанай түлөө» медаляар шагнаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1969 оной сентябриин 22.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР А. Н. ШАТУЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна болон совет органуудта олон жэлэй туршада хүдэлһыень хараадаа абажа, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Зэдын аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Шатуев Абрам Николаевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1969 оной сентябриин 23.

ТАСС ...Э ҺОНИН

Ленинэй ойн баярай самбарта

ОРЕЛ. (ТАСС-ай корр.). Областиин Ленинскэ ойн баярай Хүндэлэлэй самбарта область доторoo эгээл түрүүн Малоархангельска район бэшэгдэбэ. Эндэхи таряашад мүнөө жэлэйнгээ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые, гүрэндэ ороохо худалдаха табан жэлэйнгээ даабарние болзорһоо урид дүүргэв. Тус районой колхозууд болон совхозууд мүнөө жэлдэ таряа ехээр ургуулаад, 22,5 мянган тонно — гүрэнэй хоёр түсэбһөө үлүү — ороохо гүрэнэй амбаарта оруулаа, түсэбһөө гадуур таряа худалдажа үргэлжэлүүлһээр. Областиин Ленинскэ Хүндэлэлэй самбарта энэ районой 12 ажахы, тэрэ тоодо «Тиняковский» гэжэ совхоз, «Победа коммунизма», Кировэй, Свердловэй нэрэмжэтэ болон бусад колхозууд бэшэгдэнхэй.

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА АНХАРАЛ

МИНСК. (ТАСС-ай корр.). Ороной хүдөө нютагуудай ажалшадые медицинскэ талаарнь хангалгада зорюулагдаһан бүхэсоюзна зүблөөн эндэ нээгдээ. СССР-эй элүүрые хамгаалгын түбэй зурганнуудай хүтэлбэрилэгшэд, союзна ба автономито республикануудай элүүрые хамгаалгын зурганнуудай түлөөлэгшэд, эрдэмтэд-медигүүд, врачнууд, партийна болон совет хүдэлмэрилэгшэд энэ зүблөөндэ хабаадалсана.

БССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Г. Я. Киселев зүблөөе нээгээ.

СССР-эй элүүрые хамгаалгын министрэй орлогшо Д. Д. Венедиктов СССР-эй хүдөө нютагуудта ажаһуудаг хүн зондо үзүүлэгдэдэг медицинскэ туһаламжын мүнөөнэй байдал, тэрэниие саашадань хүгжөөхэ арга тухай элидхэл хээ.

Хамтын һуралсалда бэлэдхэл хэгдэнэ

...ГДР-эй, ЧССР-эй, СССР-эй сэрэгүүдэй шта... һуралсал хүтэлбэрилхэ штабуудта хамтын һу...абүүд тодорхойлогдожо, тододхогдожо байна. ... шухала материальна хэрэгсэлнүүд, хабаадаха ...о, хэгдэхээ байгаа ябуулгануудай элдэб ша...даа хүсэнүүд тоологдоно, дайшалхы захирал...гдэнэ. Польшын баруун талын газар дайда ...о һуралсал Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй арминуудай эгээн ехэ һуралсалнуудай нэгэн болоно. Мүнөө үеын дайшалхы ябуулгануудай онсо шэнжэнүүдые хараада абан, союзна гүрэнүүдэй танкова, мотострелково, десантна сэрэгүүдэй, далайн ба агаарай хүсэнүүдэй хабаадалгатайгаар ехэ газар дээрэ энэ һуралсал үнгэргэгдэхэ байна.

Штабуудай хүдэлмэри эмхидхэхэтэй хамта, хани барнсаата арминуудай сэрэгшэдэй уулзалганууд болоно, сэрэгэй ба политическэ бэлэдхэлэй талаар дүй дүршэлөө хубаалдана. ПНР-эй, ГДР-эй, ЧССР-эй, СССР-эй сэрэгэй частьнуудай түлөөлэгшэд заводууд болон фабрикануудта ошоно, Польшын олонинтэй уулзана. Уулзалгануудынь хани халуун, нүхэд ёһоной оршон байдалда үнгэрнэ.

Д. ДЫМОВ,
ТАСС-ай тусхай корр.

Хамтын һуралсалай болохо район.

Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүд колхозой Жэшээтэ Уставай проектые зүбшэн хэлсэбэ.

Колхозой гэшүүд шэнэ Уставай проектые бүрин һайшаагаад, Колхознигуудай 3-дахи бүхэсоюзна съездые угтуулан, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидхээ.

КОЛХОЗНИГУУДАЙ ГУРБАДАХИ БҮХЭСОЮЗНА СЬЕЗД УГТУУЛА...

1). Адууһа малаа һайнаар бэлшээн, шахан тарғалуулжа, гүрэндөө эрхим шанартай мяха ехээр худалдадаг болохо уялга абаад, республикынгаа бүхы малшадые социалис мүрысөөндэ уриһан энэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тугалшад, үхэршэд, хониишод, гахайшад хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ гэжэ үсэд шангаар ажаллажа байна. Колхозой шадабаритай бэрх... галшадай нэгэн А. Газизова үнгэрһэн 8 һа... туршада тугал бүхэнэйнгөө шэгнүүр сүүд... дунда зэргээр 700 грамм нэмээжэ шадаа.

2). Силос дараха хүдэлмэри бүхыдөө о... жоруулагданхай.

К. ГАБАЕВАЙ фотонууд.

ХАМТЫН АЖАЛАЙ ХАБА

КОЛХОЗОЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

АЙМАГ, республика дотороо суутай, солотой ябаһан Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (Сэлэнгэ) гэшүүд һаяхан сугларжа, колхозой шэнэ Жэшээтэ Уставай проект зүбшэн хэлсэжэ, тэрэниие бүрин һайшаагаа. Суглаанай эхилхын урда тээ колхозой соёлой ордоной газаагуур үбгэд, хүгшэд һандали дээгүүр зэлэ татан һуунад, залуушуул клубай таһалганууд соогуур шатар, домино, бильярд наадана.

Зэргэлэн татаад һууһан үбгэжөөлнүүдэй дунда урдын коммунарнуудые, колхоз тогтоолсоһон, тэрэниие эдэбхитэ ажалаараа бэхижүүлэлсэһэн хүнүүдые харанабди.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ажахын тогтоһоор эгэ 40 жэл болобо. 1929 оной апрелиин 3-да Загастай нютагай малша, таряаша зон, хамта 198 хүн сугларжа, хүдөө ажахын коммуна эмхидхэхэ шиидхэбэри гаргажа, коммунын совет, тэрэнэй түрүүлэгшээр нютагай һургуулиин багша С. Б. Осодоев һунгагдаһан түүхэтэй.

Коммунын уставаар энэ колхоз 1932 он хүрэтэр ажаллаһан, зүгөөр коммуна нэрэнь 1934 он хүрэтэр үлэһэн юм. Энэ колхозой гэшүүд лэ хүдөө ажахын артелиин Уставай хэды ехэ аша үрэтэй, тэрэ үеын байдалда зохид байһыень һайса мэдэдэг.

Коммунын тогтоходо айлнууд бүхы малаа хамтаруулһан юм. Айлай газаа нэгэшье хони, ямаа, үхэр, гахай, мори үлөөгдөөгүй һэн. Коммуна өөһэдыингөө гэшүүдые эдеэ хоолой зүйлөөр хүсэд хангадаг байһан. Тиимэһээ коммунын совет эхэнхи сагаа энэ асуудалда табидаг байгаа. Ядахын сагта айлнууд өөрын гэргүй, хамтын гэрнүүдтэ һуудаг һэн.

Тиимэл халаа энэ колхозой хуушан центр — Арбузово һууринай гэрнүүд зэргэлээд табигдаһан, айл бүхэнэй газаа эдлүүриин газаршье байгаагүй. Харин табяад оной үеэр лэ энэ колхоз артелиин уставай ёһоор Тохой һууринда шэнэ центр түхеэржэ захалһан байна.

Коммунын Уставай хэды ехэ дутагдалтай, тэрэ үеын зоной байдалда таагүй байһые урдын коммунарнууд һайса мэдэнэ. Тэрэ Уставай ёһоор хүн бүхэн шадал соогоо хүдэлөөд лэ, гэр бүлынгөө хүнүүдэй тоогоор хамтын жасаһаа эдеэ хоол абадаг һэн. Тиимэһээ хүдэлһэншье хүн, хүдэлөөгүйшье хүн адли хоол абагша бэлэй. Мүн зэр зэмсэг, мори унаа хүнүүдтэ даалгагдажа үгтэнгүй, ямаршье харюусалга гэжэ байгаагүй. Ушар имэһээ урагшаа һанаатай, ажалша бэрхэ хүнүүд хүдэлөөд лэ, олонхи зон хүнгэн ажал бэдэрээд, миин лэ ёһын тэдыдэ хүдэлһэн нэрэ зүүдэг һэн.

— Мяха эдихэ болоходоо хүнүүд дүүрэн байха, харин ажал хэхэ гэхэдэ үсөөн хүн гарагша бэлэй,—гэжэ хуушанай коммунар Буда Дашиев һанаандаа оруулна.

— Ажаллаһаншье хүн, ажаллаашьегүй хүн адли түлөөһэ абаха. Тиимэ хадань ажал хэнгүй байгаад, миинтээр эдеэлээд һууха дуратайшуул олон болошоо бэлэй,—гэжэ нүгөөдэ коммунар Жамбал Цоктоев хөөрэнэ.

Хүнүүдэй хэһэн ажалые бүридхэдэггүй байхадань хүдэлмэриһөө хулжадаг, зайгуул зон олошоржо захалһан. Энэл шалтагаан дээрэһээ коммунын ажал муудажа эхилһэн. Муугаар, хайша хэрэгээр харууһалагдаһан ма...лынь үхэл гарзада ... һэн.

Саашадаа имэ ... аргагүй болоһон. Ти... һоо хойшо эндэ ... логдожо, тэрэнэй ... зүйл, мүнгэн үгтэ... коммунарнуудай ... жүүлхэдэ ехэ туһа... ондо коммунын ... рүүн һайнаар ажа... нэгэ-нэгэ һааха ... байна. Энэ жэл ко... 191-ниинь үнеэтэй ...

Энэ үеһөө эхил... тавaар хүдэлжэ за...

ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМ

ХҮДӨӨ ажахын артелиин Жэшээтэ Уставай гуримаар ажаллаад, дүшэн жэлэй үндэрһөө шэртэн харахада, В. И. Ленинэй кооперативна түсэбэй бодото дээрээ бэелһэниинь элитэ. Хамтын ажалай бата бэхи, ажалша зондо аша үрэ ехэтэй байһаниинь Эсэгэ ороноо хамгаалха Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ элеэр харагдаһан байна. Ажалша хүдэр хүбүүдэй бүхыдөө тоопой дайнда мордоод байгаашье һаань, хэдэн жэлэй туршада артелиин эхэнэрнүүд, үбгэд, үхибүүд үйлэдбэреэ заашье доошонь оруулангүй, фронтдо жэл бүри хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр үгэжэ байһан. Колхозой олон гэшүүд дайшалхы танк, самолёт бүтээлгэдэ ехэ мүнгэ зөөри үгэһэн, дулаан хубсаһа, эдеэ хоол фронтдо эльгээһэн байха юм. Колхозой гэшүүн Базар Очиров дайшалхы танк бүтээлгэдэ 200 мянган түхэриг мүнгэ бэлэглэжэ, СССР-эй Гүрэнэй Оборонын Комитедһээ баясхаланда хүртэһэн.

Артелиин үйлэдбэри, колхознигуудай ажаһуудал КПСС-эй ЦК-гай 1953 оной сентябриин Пленумһээ, 1965 оной мартын Пленумһээ хойшо улам бүри бэхижэһэн, һайжарһан байха юм. Зэргэлээд байһан жэжэ колхозуудаараа хамтаржа, мүнөө үедэ энэ колхоз хүсэ ехэтэй, шанга шадалтай, ехэнхи хүдэлмэреэ техникын хүсөөр бүтээдэг ажахы болонхой. Колхозой үйлэдбэриин бүхы һалбаринууд электрын элшэ хүсөөр хангагданхай. Артелиин олзо оршо жэлһээ жэл бүри дээшэлнэ. Эдэ бүгэдэн тухай хамтын суглаан дээрэ элидхэл хэһэн колхозой түрүүлэгшэ **Р. С. Бадмаев**, үгэ хэлэһэн колхознигууд тэмдэглээ.

— Колхозой мүнгэн олзо оршо 1968 ондо 1.103 мянган түхэригтэ хүрөө,—гээд, нүхэр Бадмаев элидхэбэ.—һүүлэй 3 жэлэй туршада ороохо тарянай, үбһэ ногооной ургаса хоёр дахин дээшэлһэн байна. Мяхан, һүн, ноохон гүрэндэ ехээр худалдагдадаг болоо. Жэлһээ жэлдэ колхозой гол зөөри арьбадхагдана.

Хамтын ажалай баяжаха бүри колхознигуудай олзо ехэ болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхознигуудай ажалай түлөөһэндэ 591 мянган түхэриг үгтөө гэхэ гү, али артелиин айл бүхэндэ дунда зэргээр хоёр мянгаад түхэриг хүртөө.

Артелиин гэшүүдэй эгээн ехэ амжалтань юуб гэхэдэ, эндэ урагшаа һанаатай, ажалша бэрхэ хүнүүд урган гаранхай. Тэдэнэрэй дунда наһатайшье болоһон хүнүүд, залуушуулшье олон. Жэшээнь, залуу хонишон Петр Бальчинов хани нүхэрэйнгөө үбшэлөөд, больницада ороошье һаа, отараяа орхёогүй, бүхэли зундаа ганцаараа адуулжа гараһан байна.

Олон үхибүүдэй эхэ Мария Тогочеева дааһан ажалдаа бүхы сэдьхэлээрээ хандажа, эхэһээ һалгаагдаһан хурьгадаа һайнаар тэбеэрүүлжэ шадаа. Түрүү хонишодой тоодо Л. Балданов, Р. Будаев болон бусад ороно. Һаалишад Черных, М. Петрова, Ц. Доржиева, Д-Ж. Очирова, Т. Цыбикдоржиева гэгшэд жэл бүри түсэб даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Колхозой механизаторнуудай дунда малшадһаа дутуугүй оролдосотой бэрхээр ажалладаг хүнүүд захаһаа. Механизаторнууд Э. Пехутов, А. Афанасьев, П. Федотов, Р. Банзаракцаев болон бусад шударгыгаар ажаллана. Тракторист Радна Банзаракцаев Ленинэй орденоор шагнагданхай.

Энэ жэлэй ган гасуур сагташье колхозой олонхи гэшүүд шэн зоригтойгоор ажаллажа, дайралдаһан бэрхэшээлнүүдые дабан гарана. Манай агууехэ багша В. И. Ленинэй нэрэ абаһан энэ артелиин гэшүүд ашата вождиингоо алдарта 100 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгээр угтаха гэжэ оролдоно.

Ойрын жэлнүүдтэ адууһа малайнгаа тоо толгой улам олошоруулжа, гүрэндөө эрхим шанартай мяха, һү, ноохо үгэхэ гэһэн уялга абанхай. Энэ уялгаяа бэелүүлхэ хэрэгтэ артелиин малшад бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа зорюулна. Колхозой 3-дахи отделениин тугалшад П. Захарова, Григорьева, А. Газизова үнгэрһэн 8 һарын туршада тугал бүхэнэйнгөө шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 700 граммаар нэмээһэн байна. Тиигэжэ эдэ гурбан дааһан тугалнуудаа 286 центнерээр нэмээгээ. Хонишон Дулма Будаева түлэгүүдээ нэгэшье толгой гарзалуулангүй харууһалжа гараа.

Бэлшээриин ногооной хэды борагүй байгаашье һаа, ой тайгын бэлшээри хэрэглэжэ, мал адуулагшад Б. Кадыров, В. Дашигалсанов, Д. Нимаев, А. Ефимов гэгшэд үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүр горитой нэмээһэн байха юм.

Нүхэр Афанасьев бригадиртай гахайшад энэ жэлдэ ехэ оролдосотойгоор ажаллаа. Тэдэнэр үнгэрһэн 8 һарын туршада шахамал гахай бүхэнэй шэгнүүр сүүдхын 480 граммаар нэмээжэ шадаһан. Эндэ гахайшад Трифонов, Пестерова гэгшэд оролдосотойгоор ажаллана.

Луговодуудай шадабаритай һайнаар ажаллаһанай ашаар имэ ган гасуур жэлдэ 17 мянган центнер үбһэн абтаад байна.

Үнгэрһэн 40 жэлэй туршада артелиин гэшүүдэй туйлаһан амжалтануудые тоолохо болоо һаа, барагдашагүй. Мүнөө үедэ артелиин адууһа мал типовой һайн байрануудаар хангагданхай. Булаг гэжэ газарта һаалишад, малшадай гэрнүүд шулуугаар бүтээгдээ. Колхозой таряалан дээрэ 50 гаран трактор, 20 гаран комбайн, 30 гаран автомаши... Колхоз өөһэдын га... скойтой.

Колхознигуудай һу... раха болоо һаа, х... дутуугүй. Айл бүхэ... шан гэртэй, гэр соо... хэрэгсэлнүүд дүүр... телевизортэй болон... нараа машинаар өө... тоциклтай, хүнгэн ... айлнууд олон. Айл ... һаадаг үнеэтэй, хэд... гахай, шубуу тэж... жэлэй туршада энэ ... зуун хүбүүд, басаг... ли, дээдэ һургуули ...

Эдэ бүгэдэмнай ... тивна түсэбэй бодото... нис партиин удар... хүдөө ажахын артел... үрэ мүн гэжэ сугла... онсолон тэмдэглэһ...

ШЭНЭ ҮЕ САГАЙ ЭРИЛТЭ ХАНГАНА

ХАМТЫН ажалай — колхозой хаба заашье буураагүй. Олоороо хэлсэжэ, ажал хүдэлмэреэ эмхидхэхэдэ, ашаг үрэ ехэтэй байһаниинь элитэ.

— Шэнэ Уставай проект гэшэмнай хуушанайхиһаа нилээд ондоо. Мүнөө үе сагай эрилтэдэ таарахаар, үргэнөөр, тодорхойгоор зохёогдоһон байна,—гээд, колхоз анха түрүүн тогтоолсоһон, тэрэниие бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсөөрөө хабаадалсаһан Норбо Галсанович **Бадмаев** хэлэбэ. — Урдын Устав 25 пунктһаа бүридэһэн байбал, шэнэ Уставай проект 61 пункттай.

— Шэнэ Уставай проектын ёһоор правлениин, шалгалтын комиссиин гэшүүд 3 жэлээр һунгагдахаар хараалагданхай. Энэ зүб. Шэнээр һунгагдаһан хүнүүд ажалтаяа танилсажа, юу хэжэ шадаха байһанаа энэ хугасаада харуулжа үрдихэ байна бшуу, — гээд үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлбэ. — Зүгөөр колхозой правлениин эрхые үшөөл ехэ болгохо, колхозой отделениинүүдэй соведэй шиидхэхэ асуудалнуудые олон болгохоор байгаа. Илангаяа ажалай журам алдадаг хүнүүдые хэһээхэ талаар эдэндэ горитой эрхэ олгомоор.

Колхозой шалгалтын комиссиин үүргэ бага байна. Энэ комиссида бүхыдөө ажалтай хүнүүд, бухгалтериин ажал һайса мэдэхэгүй хүнүүд һунгагдана. Тиимэһээ тэдэнэр артелиин правлениин, бухгалтериин хэжэ байһан ажалые нарин һайнаар, саг соонь шалгажа шаданагүй. Тэдэнэртэ таряалан, сабшалан, фермэ, бригаданууд дээгүүр ябаха сүлөө заб гарадаггүй. Шэнэ Уставай проект дотор шалгалтын комиссиин хүдэлмэри һайжаруулха асуудалда нэмэлтэ оруулхаар гэжэ һанагдана.

Саашань нүхэр Бадмаев артелиингээ гол баялиг болохо газараа һайнаар ашаглаха тухай тогтоо. Урдыншье Устав соо энээндэ анхарал ехэ хандуулагдаһан, шэнэшье Уставта бии. Теэд бидэнэр энэ баялигаа зүбөөр ашаглажа шаданагүйбди. Механизаторнууд газараа хахалхадаа, тэрэнээ үргэлхэхэ гэжэ оролдохын орондо жэл бүри захыень һайса хахалангүйгөөр, багал болгожо байдаг. Мүн колхознигуудта үбһэ сабшахыень жэл бүри ондо ондоо газар үгэнэ. Энэ буруу. Хэрбээ колхозой Уставай нормын ёһоор колхознигуудта саг үргэлжэ хэрэглэхээр газар даалгажа үгөө һаань, тэрэнээ һайнаар харууһалжа, үтэгжүүлжэ, уһалжа, ургасыень ехэ болгохо һэн.

Үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр Бадмаев бүхы колхознигуудые профсоюзай гэшүүн болгохоор шэнэ Уставай проектдэ оруулхые дурадхаба. Юуб гэхэдэ, профсоюз колхознигуудые хүмүүжүүлхэ, һургаха хэрэгтэ колхозой правленидэ, партийна-организацида туһа хүргэхэ һэн.

Трибунада колхозой 2-дохи тракторна бригадын бригадир Дымбрыл **Балданов** гараба.

— Энэ үдэрые бидэнэрэй ажабайдалда ехэ баярай үдэр гэжэ тоолохоор. Юуб гэхэдэ, бидэнэр хамтынгаа ажалай хуули өөһэдөө зүбшэжэ тодорхойлхо болоно ха юмди. Хэрбээ артелиин бүхы хүдэлмэрилэгшэд һанал сэдьхэлээ хамтын ажалда зорюулжа, бултa һайнаар хүдэлөө һаа, колхозоо улам түргэнөөр хүгжөөхэ байнабди.

Шэнэ Уставай проект дотор отделениин, бригадын соведүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ тухай тон зүб хэлэгдэнэ. Эдэ суглаанууд дээрэ хүнүүд шүүмжэлэл хэхэ зэргэтэй. Теэд һүүлэй үедэ хүнүүд шүүмжэлэл ехэ хэхэеэ болишоо. Энэ буруу гээшэ. Колхоздомнай дутагдалнууд яһала бии. Ажал хэрэгтээ хойрогоор хандадаг зон олон. Эдэ бүгэдые шүүмжэлжэ, алдуу хэдэг нүхэдөө заһаха шухала.

Шэнэ Уставай проект дотор колхознигуудай үмсэдөө бариха малай тоо тодорхойлходоо, айл бүхэнэй бүлын ехэ багые харалсаха байгаа гэжэ һанагдана.

Удаань колхозой түрүүшын механизатор, пенсионер Цыретор Найданович **Найданов** үгэ абаба.

— Хуушан Уставнай урдын жэжэхэн артельнүүдтэ зохид байгаа. Харин мүнөө колхозууднай томо, ажахынь оньһото техникын хүсөөр хэгдэдэг, экономиконь баян болоо. Эдэ бүхы хубилалтанууд шэнэ Уставай проект дотор хараалагданхай.

Зүгөөр шэнэ Уставай проект дотор арадай хиналтын бүлэгүүд тухай юушье хэлэгдэнэгүй. Арадай хинагшадта Уставай үндэһөөр зохихо эрхэ олгобол, хамтын ажалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехээр туһалха байгаа.

Колхоздомнай машина техникэ нилээд олон болонхой. Теэд тэрэмнай зүбөөр ашаглагданагүй. Колхозой правлени, инженернүүд ямаршье урдшалан хараалһан түсэбгүйгөөр элдэб машинануудые захижа асаруулна. Тэдэнь миин хэбтэжэ, ашаглагдангүй байгаад, гарһаа гаража хаягдана. Плуг, сеялкэнүүдтэ механизаторнууд һаланаар хандана. Тэрэнһээ боложо жэл бүри 10 сеялкэ абаад, удааншье болонгүй тэрэнь хаягдана. Юрэдөө трактор, автомашина, бусад техникэ наринаар абажа ябаха тушаа колхознигуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай шэнэ Уставай проект дотор шангаханаар бэшэхэ байгаа гэбэ.

Гадна отделениинүүдые, бригадануудые хүтэлбэрилэгшэд ажалаа бодомжотой һайнаар эмхидхэжэ шаданагүй гэжэ һанагшаб. Тэрээн дээрэһээ боложо, зарим тракторист хэхэ ажалгүй болошоод байдаг. Хэрбээ трактораар хэхэ ажал үгы һаань, тэрэниие ондоо хүдэлмэридэ табихада болохо ха юм. Тракторист хүн элдэб мэргэжэлтэй байха зэргэтэй.

Колхознигуудта саг соонь амаралта үгэжэ байха тухай тракторист **Е. Чебунин** хэлээ. Энээндэ эмхи гурим байхагүй. Тиимэһээ хүнүүд дуратай сагтаа амаралтада гарана.

Гурбадахи отделениие эрхилэгшэ Георгий **Минаев** үгэ абажа, бригадынгаа ажабайдал тухай хэлэхэ зуураа, колхозой шэнэ Уставай проектые ехээр һайшаажа байһанаа мэдүүлбэ. Проект дотор һайнаар хүдэлжэ байһан колхознигуудые урмашуулха, муугаар, хайша хэрэгээр ажаллагшадта хэмжээ абаха тушаа хэлэгдэнхэй. Зүгөөр хүнүүд пенсидэ гарахадаа бултa адли болошоно. Һайнааршье, муугааршье хүдэлһэн хүнүүдэй пенсиин хэмжээн адли. Энэ таагүй гэжэ һанагдана. Ямар колхознигто хэды шэнээн пенси тогтоохо байһые колхозой хамтын суглаан шиидхэхэ гэжэ шэнэ Уставай проект дотор бэшэбэл зохисотой. Мүн «Габьяата колхозник», «Хүндэтэ колхозник» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хүнүүдтэ бүри дээгүүр, колхозой түсхай пенси тогтоохо байгаа гэжэ дурадхаба.

Мүн ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг, хамтын ажалда элдэб хохидол ушаруулһан хүнүүдтэ абтаха хэмжээнүүдые проект дотор хараалхаар байгаа. Жэшээнь, манай отделенидэ ахалагша хонишоноор ажаллажа байһан Норбо Галсанов отараяа зундаа һайса бэлшээнгүйгөөр муудуулжа, хожомоо 2—3 үдэр хооһоор хаажа, отараяа халад ябашаһан байна. Тэрэниие ондоо хүндэ даалгаха баатай болоогдоо. Тиигэжэ энэ отарые һайжаруулхын тула нилээд ехэ саг хэрэгтэй болоо, малайнь ашаг шэмэшье алдагдаа гээшэ. Теэд хонишон Галсанов материальна ямаршье харюусалга амсаагүй. Имэрхүү хүнүүдэй ондоо хүдэлмэридэ ороод байгаашье һаань, салин хүлһэнһөөнь 10—20 процентыень хэдэн сагай хугасаада даража, колхозой хамтын жасада оруулха тухай хэлсэхэдэ болохо байна.

Саашань нүхэр Минаев түмэр, шоссе харгынуудай захаархи газарые тэндэхи хүдэлмэришэд ашаглажа, хубиингаа адууһа мал олошоруулжа, үбһэ сабшажа, олзо олоно гэжэ мэдүүлбэ. Тиимэһээ колхозой газар дээгүүр гараһан харгынуудай захаархи артелиин мэдэлдэ байхаар тогтообол һайн бэлэй гэбэ.

Үгынгөө һүүлдэ нүхэр Минаев колхознигуудай 3-дахи Бүхэсоюзна съездые ажалай амжалтаар угтаха социалис мүрысөө колхоз дотор үргэнөөр дэлгэрүүлхые дурадхаба.

Колхознигуудай ажалай түлөөһэнэй расценкые экономическа нэгэ зондо адлирхуу болгобол зохисотой байгаа гэһэн һанамжа колхозой 1-дэ...хи отделениие эрхи... **нажапов** оруулба. ... хүдэлмэришэд кол... туугүй олон мал ... гэжэ нүхэр Радна... Тэрэшэлэн хүдөөгэй ... хүдэлмэришэд үмсэдө... рижа, колхозой ба... үбһэ хулгайгаар сай... Имэ байдал Тохой ... нэ. Мүнөө эндэхи ал... заагуур үбһэн бухал... хой. Зүгөөр тэдэнэ... абаха зүбшөөл хэнш... гаяа имэ ган гасуу... лиин малай тэжээ... байхада гадныи хүн... зоргоорнь табижа бо... зой правлени, сомсо... эмхи зурганнуудай ... зохихо хэмжээ аба...

Һүүлээрнь колхоз... торист Дамби Даши... нэ Уставай проект... жа байһанаа мэдүү... зой гэшүүд шэнэ ... ёһоор ажаллаад ба... най саашадаа хүр...

Колхознигуудай ... КПСС-эй обкомой ... нүхэр **А. У. Модег...** хэлэһэн байна. Т... ралаа энэ жэлэй бэр... эмхитэйгээр дабан г... гай дулаанда мал... набша намаа ехээр ... хүдэлмэридэ үбгэн ... урялһан байна.

Колхозой шэнэ ... зүбшэн хэлсэхэ су... гурбан отделен... лөөлэгшэд хабаад... хэлээ. Суглаанай ... лаар аймагай кол... ренцидэ 59 хүн... гаһан байна.

Б. ...

манай тусхай ...

1. Колхозой зуу гаран коммунистнарай нэгэн, үнинэй малшан Санжидма Онгоровна Батуева мүнөө тугалшанаар ажаллажа байхадаа бултанда жэшээ харуулна. Тэрэнэй харууһалдаг тугалнуудай шэгнүүр сүүдхэдээ 750—820 грамм нэмэнэ. 2. Колхозой таряалангай, тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри бүхыдөө тооной трактор, машинын хүсөөр хэгдэнэ. Хабарай тарилгын үедэ абтаһан зураг.

К. ГАБАЕВАЙ фотонууд.

Хамтын суглаанай шиидхэ...

1. Колхозой шэнэ Уставай проектые бүрэн һайшааха. Ко...дай нэмэжэ оруулһан дурадхалнуудые анхаралдаа абаха.

2. Колхознигуудай ажалай журам бэхижүүлхэ тал... хэмжээ абахыень колхозой правленидэ даалгаха.

3. Тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие хурдадхаха, набша ...луулха, малай үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэжэ. Колхозниг... союзна 3-дахи съездые угтаха.

Георгий ЧИЧЕРИН

Чичерин Георгий Васильевич (1872-1936)—Совет гүрэнэй ажал ябуулагша, элитэ ехэ дипломат, 1904-hөө 1917 он болотор эмиграцида байhан, 1905 ондо РСДРП-дэ ороhон. 1918-hаа 1930 он болотор — Гадаадын хэрэгүүдэй арадай комиссар»; Генуя ба Лозаннда болоhон уласхоорондын конференцинүүдтэ совет делегацинуудые толгойлhон юм. ВЦИК-гэй. СССР-эй ЦИК-гэй гэшүүн. ВКП(б)-гэй XIV, XV съезднүүд дээрэ партиин ЦК-гай гэшүүнээр hунгагдаhан байна.

(Энэ дурдалга 1924 ондо бэшэгдэhэн).

ЛУУШУУЛДА ҺУРГААЛ БОЛОГ

Ильич ямаршье …лтаар хандадаг, …дые хамта ажал- …э эридэг байгаа. …аталамжа бүхэн …р баримталагдаха, …ад hайнаар найруу-…, али бэшэхэ ёhо-… Үндэhэ баримтагүй …ашье хэрэггүй гэ-… Ильичтэй хамта хү-…огшо hэн. Хэлэhэн … үндэhэ баримтатай …юмэнэй нэрэ, тоо, …тануудые, нягтаар …рхой тоо мэдээнүү-…ётой. Хии хооhо-…эрэ хөөрэхын орон-…ые хэлэнгүй бай-…агаршье hаа, үн-…тайгаар, тодо hоно-…н дээртэхэ гэжэ …мта хүдэлмэрилhэн …э болоhон юм.

…түхэй ямаршье тоб-…олохогүй!—гэжэ Ле-…аа абахые хүсэhэн …даг лэ. Шалгагдаагүй …мжа, нэгэшье үгэ …таар шалгагдамал …э үндэhэтэй бэшэ. … нэгэшье үгэ хэлэ-…жэ абаг лэ.

… Ильичэй тунгалаг …нь энэ эрилтэдэ ха-…ралдадаг hэн. Ху-… юумэ бүхэниинь шал-…э мэдээнүүдhээ үндэ-…н тодо hонор тобшо-…шхуугаар, удхагүй …лтай ярилдаан бэ-… эхинhээ узуур унги-…удха түгэлдэр, тодор-…он байха ёhотой.

Өөрынгөө hанамжые эхинhээ эсэстэнь хүрэтэр нягталан найруулха, мүлихэ эрдэм бэлигтэ Владимир Ильичтэй хамта ажаллаhан хүн бүхэн hуража абагша hэн.

Гурбадахяар, хамта хүдэлhэн хүнүүдынь Владимир Ильичhээ үшөө юу ойлгожо абадаг байгааб гэхэдэ, бодото баримтануудые, бодото байдалые тэрэ хэбээрнь, байhан соонь тодоор хараха, ойлгохо hургаал абадаг бэлэй. Хөөрэлдэжэ hууhан хүнэйнгөө дэлхэйе дүүрэн, юрын унжагай юумэ хөөрэжэ ороходонь, Владимир Ильич бодото тодорхой баримтануудые балшыса харуулан дурдадаг hэн...

Дүрбэдэхсэр, Владимир Ильичтэй хамта хүдэлhэн хүн бодото баримтануудhаа үндэhэтэй, гүнзэгы удхатай заабари директивэнүүдые шууд дүүргэхэ уялгатай байгаа. Тодо hонороор бодожо, бодото байдалые байhан хэбээрнь ойлгожо, мэдэжэ шадахын саана тодо hонороор зохёогдоhон, харуулагдаhан заабари директивэнүүдые дүүргэжэ шадаха хэрэгтэй. Бодото байдалые байhан хэбээрнь хаража, ойлгожо, шадаха, тиимэ оршон байдалда юу хэжэ болохоор байнаб гэжэ мэдэхэ, хэжэ шадахашье хүнүүдые Владимир Ильич хэнhээ, юунhээшье үлүүгээр сэгнэдэг hэн...

Юумэ бүхэниие нарин нягтаар, гуримтай зохидоор бодомжолдогоороо Владимир Ильич бултанhаа булюу байhан юм. Энэ талаарнь тэрээниие хүсэхэ, тэрээнтэй адли болохо гээшэ бэрхэтэй бэлэй. Хаанашье байхадаа, бүхэли үдэрэйнь ажал хэрэг тон нарин гуримаар хубаагданхай байгша hэн. Номуудынь гү, али саарhануудынь баhал зохидоор ябаталаатай, эмхилээтэй байдаг бэлэй. Бүхы ажаябадалынь тиимэ байhан юм. Хайшан гээд нарин нягтаар хүдэлхэб гэжэ совет хүдэлмэрилэгшэдтэ жэшээ харуулдаг байгаа.

Гэрэйнгээшье, хубиингаашье хэрэгтэ баhал нарин нягта, журамтай, бодомжотой байха хэрэгтэй гэжэ тоологшо hэн. Саг соогоо амархыень, бэеэ аргалуулха хэмжээ абахыень, элдэб ушаралнуудта оронгүй, журамтай, нарин ябахыень хамта ажалладаг хүнүүдhээ эридэг байгаа. Оhол назагай, хайша хэрэг ябадал гаргангүй, бараниие сэгнэжэ, шэбшэжэ үзэхэ хэрэгтэй гэдэг hэн.

Хубиингаа тала харангүй, ажалайнгаа ашаг хараха, аминай хэрэг ажалай хэрэгэй хойно ороxо ёhотой гэhэн гуримые Влдимир Ильич ходо баримталагша hэн. Тиимэ hэн туладань, тэрээнтэй хөөрэлдэжэ байхадаа хубиингаа, өөрынгөө хэрэг тухай дурдаханьшье аягүй байгша бэлэй. Ажал хэрэг тухай Владимир Ильичтэй хөөрэлдэхэдөө, өөрынгөө хубиин юумэн тухай hанаандаашье оруулхань эшхэбтэр гэжэ hанамаар. Ажал хэрэгэй дундуур хара аминай харшалдахада, ажал тухай яб байса хэлэхын орондо хүниие муушалхада, хоблоходо, хэрэг тухай хэлэхынгээ орондо, харин муулараа урдаа барихада, хүнэй хубиин хүндүүлхэйнүүдые, лутагдалые удалан малтахада, Владимир Ильич юунhээшье үлүүгээр дураа гутагша hэн.

Ушар ёhо бүри түгэс мэдэдэг туладаа, коллективэй эндүүржэшье байгаа hаа—тэрэнэй мэдэлhээ гарадаггүйнь тэрэнэй ажал хэрэгтэхи эгээн үнэтэ, дээдэ шанарынь байгаа гээд тоолохо хэрэгтэй. Асари ехэ авторитедтэйшье hаа, совет гү, партийна эмхинүүдтэхи нүхэдые ходо захиржа бэшэ, харин үгэдөө оруулжа, ойлгуулжа хүдэлдэг hэн. Тэрэнэй hанамжын хаа-яа hайшаагдахагүй, абтахагүй ушарай тохёолдоходо, эмхиин журамда хүсэд мэдэлээ үгэдэг бэлэй. Юрэнхы авторитет урдаа баридаггүй, харин үндэhэтэй баримтануудые дурдадаг, үнэн үгэ гол болгон баримталдаг hэн. Өөрэhөөнь ондоогоор бодожо байhан хүнүүдые дарахын, булихын тула хэмжээгүй ехэ нүлөөгөө оройдоо хэрэглэдэггүй, харин тэдээндэ юумэнэй ушар удхые хүсэд ойлгуулжа үгэхэ гэжэ оролдогшо бэлэй. Ямар нэгэн юумэ үндэhөөрнь, узууараарнь хүсэд ойлгуулха гэжэ оролдоходоо, шэнэ шэнэ баримтануудтай хэдэн бэшэг намда эльгээгшэ бэлэй. Парти доторой аад, өөртэнь хабаатай, хэсүү нэгэ асуудалаар мэдээжэ нүхэртэй арсалдаhыень hананаб. Өөрынгөө hанамжа баримтануудые тоолон дурдаад, Владимир Ильич ингэжэ хэлээ hэн: «Танай буруу байhые ямаршье партийна суглаанай урда тодоруулжа шадахаб, ямаршье партийна суглаан тэрээниием зүбшөөхэ гээд сохом этигэнэб». Бодото баримтануудые дурдан, өөрынгөө зүбые тодоруулхаhаа ондоо ёhон үгы гэжэ бододог hэн.

Залуушуул Ленин багшаhаа жэшээ абажа hураг лэ. Пролетарска соёл культура гээшэмнай эли тодо эрдэм ухаанда, хүнэй уран мэргэн ажалда түшэглэн, үндэhэлhэн соёл болбосорол болоно. Тобшоор хэлэбэл, байгаалиие хүнэй мэдэлдэ оруулhан, зүн дэгээн бүтэдэг юумые ниитын ударидалгата үйлэдбэриин мэдэлдэ үгэhэн—тиимэ соёл болбосорол мүн. Теэд, Владимир Ильич гээшэмнай пролетарска тиимэ соёл культурын ахамад ехэ түлөөлэгшэнь байгаа.

(АПН).

В. И. ЛЕНИН. Москва, 1919 оной майн 1. Кинокадр.
ТАСС-ай фотохронико.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

МАНДА ТЕЛЕФОНООР МЭДЭЭСЭНЭ

МУХАР-ШЭБЭР

Аймаг дотор соёлой гуламтануудые үбэлдэ бэлдэлгэ түгэсэбэ. В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойдо аймагайнгаа культурын байшангууд, клуб болон библиотекэнүүдые тусгаар үзэмжэтэй болгохо гэжэ оролдонобди, заhабари хэжэ, сагаадаа, шэрдээбди. Гадна ажал хэрэгэйнгээ түсэб хараалжа, hаядаа соёлшодой семинар дээрэ тэрэнээ баталхамнай.

Һаяхан манай аймагта Зүүн Сибириин культурын институдай агитбригада айлшалаад ошобо. Тэдэнэр нүхэр А. Тумановай хүтэлбэри доро аймагаймнай бүхы hууринугуудаар ябаа, наада харуулаа, лекци уншаа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Һүүлдэнь манай агитбригадынхидай концерт бэлдэлсэжэ үгөө. Хоёр агитбригадынхид мүн саашадаашье хоорондоо холбоотой байха тухайгаа хэлсээ.

Тиихэдэ аймагаймнай Арадай театр «Суджанские мадонны» гэжэ зүжэг бэлдээд, түб hууринайхидтаа харуулжа байна. Һүүлээрнь колхоз, совхозуудаар аяншалгада гараха юм.

Аймаг доторхи соёлоймнай мүнөө үеын хүдэлмэри хадаа ноябрь hарада Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэхэ Мухар-Шэбэрэй культурын үдэрнүүдтэ зорюулагданхай. Энэмнай В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 наhанай ойдо хэжэ байhан ажал хүдэлмэриимнай нэгэ хубинь болохо юм.

Т. СИНЕЛЬНИКОВА.
аймгүйсэдкомой культурын таhагые даагша.

БЭШҮҮР

Аймаг доторнай ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэ, таряа хуряалга, огородой эдеэ абалга түгэсэжэ байнхай. Ажалай энэ халуун үедэ соёлшоднай мүн лэ сүлөөгүй ажаллаа. Хүдөөгэй соёлой байшангуудай директорнүүд, клубуудые, библиотекэнүүдые даагшад колхоз, совхозуудай малшадай, механизаторнуудай дунда ябахынгаа хажуугаар ажахынуудайнгаа түбтэ мүн лэ миин байгаагүй ааб даа. Тэдэнэр Колхознигуудай бүхэсоюзна III съездэ зорюулан, үнгэргэгдэхэ районно конференциие угтуулан, хүдөө ажахын артелиин Уставай проектын зүбшэлгые үнгэргэлсөө. Мүнөө байгша hарын hүүл багаар колхознигуудай районно конференци болохо юм. Соёлшоднай тэрээниие эрхим hайнаар, политическэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхын түлөө элдэб хөөрэлдөө, уулзалгануудые үнгэргэнэ. Аймагаймнай түбэй уран hайханай бүлгэмэйхид культурын байшангай директор нүхэр Астратовай ударидалга доро ехэ концерт бэлдэнэ.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр модошодой hайндэр боложе, Бухата гэжэ газарта суглараhан хүнүүдтэ аймагаймнай агитбригада айлшалаа. Тэдэнэр лекци уншаа, наада харуулаа. Агитбригадынхид эдэ үдэрнүүдтэ Ф. Степановагай хүтэлбэри доро Бодонгуудай совхозой ажалшадай дунда соёлой хүдэлмэри ябуулна.

Эдэ үдэрнүүдтэ аймаг доторхи соёлойнгоо гуламтануудые үбэлдэ бэлдэжэ түгэсхэбэбди. Культурын 5 байшангай, 12 клубай, 8 библиотекын гэрнүүдтэ заhабарилга хэгдэжэ, ханань сагаадагдаа, шалань шэрдэгдээ, мүн үбэлэй сагта элбэг хүрэхэ түлеэгээр хангагдаа.

Ерэхэ үбэлэймнай соёлой хүдэлмэри тусгаар оршон байдалда — В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 наhанай ойдо бэлэдхэлэй түлэг үедэ — үнгэрхэ байна. Тиимэhээ хүдөөгэйнгөө соёлшодой ябуулха ажал хүдэлмэриин удха, түсэбыень тодорхойлонхойбди.

Д. ОЧИРОВ.
аймгүйсэдкомой культурын таhагые даагша.

ҮЛЭГ ШЭХЭДЭ ЭЛЭН ГҮ?

—о—

…кцида ороhон …үлэгүүдэй …шэнжэлэл

Сэхынь хэлэе — бүхэ,угаа бүхэ. Теэд энэ тоншье ойлгосотой зүйлые огто ухаандаа торгохые хүсэдэггүй гү, али наадажа хэлэнэ гэжэ hанадаг хүхюун зон даншье hаа олон юм байна. Этигээгүй hаа, редакциин дансада ородог шүлэгүүдые уншаад үзэгты, бурхан зүг, эсэслэлэгүй этигэдэг болохот. «Буряад үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэд, мүн энэ хэрэгые наhан соогоо эрхилжэ ябадаг мэдээжэ шүлэгшэд-поэдүүдшье газетын хуудаhануудд дээрэ нэгэтэ бэшэ шэнжэлэлшье, угаа сухалтай шүүмжэлэлнүүдыешье, үнгэржэ ерэхэдээ нялуун, идхан ойлгуулхые оролдоhон бэшэг-хандалгашье ниитэлээд үзөө, теэд дэмы даа. Арбан жэлэй саана эльгээгдэжэ байдаг шүлэгүүдhээ юугээрээшье илгаагүй, эхир гэхээр адли «зохёолнууд» орожо байдаг. Тиимэhээнь лэ эгээ мүнөө залжээтэ шэнжэлэлээ бэшэхэ гэжэ забдабабди. Яахабши даа... Үгы, бидэ жэлhээ жэлдэ шүлэг бэшээд, толилуулангүй hуугаашье hаа. зоригоо мүхэдэггүй зониие шүлэг бэшэхэеэ болигты, орхигты гэжэ хорихоёо hанана бэшэбди. Тэрэнhээ зайлуулыт, юуб гэхэдэ, шүлэг бэшэхэ гээшэ хүн бүхэнэй хубиин хэрэг шуу. Хүн бүхэн мүнөө сагта саарhа, гууhа оложо ядаха бэшэ даа. Харин эндэ бидэ дахяад (хэдыдэхиеэ юм—бү мэдэе!) шүлэг бэшэлгэ гээшэ гансашье бүхэ бэшэ, мүн харюусалгатай, орёо нарин, ухаан бодолой оюун хүдэлэсэтэй нягта холбоотой, хүнэй сэдьхэлэй дэбэрэлгын нэгэ тэмдэг, шүлэг, ёhотой шүлэг гээшые хүн бүгэдэ бэшэжэ шадахагүй, шадахын түлөө ядахын сагта хүнэй маха бадын, ухаанай хүгжэлтэ хэрэгтэй, имагтал hүүлэй hүүлдэ, эгээл шухалань бэлиг хэрэгтэй гэжэ hануулхаяал хүсэнэ бшуубди. Ородой болон баруунай агуухэ поэдүүд шүлэг бэшэлгын орёо хэрэг байhан тухай нэгэтэ бэшэ тодорхойгооршье, тоб байсашье яhалал hанамжалан бэшэhэн байха юм. Тэдэнь мүнөө нюуса бэшэ, харин олон түмэн уншагшадта хүрэнхэй бшуу.

«Шүлэг бэшэлгэ эгээн хүндэ хэрэг»— гэжэ А. С. Пушкин дурдаа hэн.—«Поэзи — танигдаагүй газар руу гүн сэдьхэлээ нээhэн аяншалга мүн»,— гэжэ Владимир Маяковский тобшолоо. «Шүлэг хадаа хүнэй ажабайдалдаа ямараар хандадагые тодорхойлhон социальна удхатай манифест»,— гэжэ Пабло Неруда тодорхойлно. Яаха аргагүй үнэн зүб, үнэтэйшье hанамжанууд бэшэ гү?! Тиимэhээнь лэ шүлэг бэшэхэ гэжэ забдаhан хүн бүхэн угайдхадаа эдэ hанамжануудынь ухаанайнгаа али нэгэ шэгшэгтэ хадуужа ябаhай гэхэ хүсэлтэйбди.

Харин мүнөө редакцида тон hүүлэй үедэ ороhон хэдэн шүлэгүүд дээрэ тогтожо, дээрэ хэлэгдэhэн hаналаа баримталая. Нэн түрүүн, эдэ шүлэгүүдые болбосоролойнь хэмжээгээр гурбан ондоо болгожо хубааримлмаар. Нэгэдэхи хубидань — яhалал шүлэгүүдэй шэнжэтэй, шүлэг бэшэхэ шүлhэтэй зониие оруулая. Хоёрдохи хубидань, таахада, хуулиин наhанда хүрэhэн, ажабайдалай халуун, хүйтэниие үзэhэн аад, өөhэдынгөө юрэнхы болбосоролой хэмжүүрhээ дулдыдажа гү, али бусадшье шалтагаанаар яашье шүлэг болоогүй зүйлнүүдые эльгээгшэдые хабаадуулая. Гурбадахи хубидань hургуулиин hурагшадай бэшэhэн, энэ гэхын аргагүй тулюур түүхэй бүтээлнүүдые бүридүүлээ.

Д. Очиров (Улаан-Үдэ) удхаараа орёошье, ухаагаа гүйлгэhэнэй эли бодо шэнжэтэй хэдэн шүлэгүүдые эльгээгээ. Энэнь юун дээрэhээ харагданаб гэхэдэ, Д. Очиров япон «хокку» маягай шүлэгүүдые дууриан бэшэhэн үлхөө соогоо дэлхэйн поэзиин хэбэр маягуудые мэдэхэ байhанаа гэршэлнэ. Ганса рифмэнүүдыньшье энэ талаар hэжэгтэй байгаа hаа, таарамаар. Жэшээлхэдэ, «Эсээ-Эссе», «Сахали — Сабхаттин Али», «Дүүн-дуум» болон бусад. Заримдаа хурса үгэнүүдые, зэргэсүүлгэ хэрэглэнэ. Эдэ бүгэдэнь hайн. Гэбэшье Д. Очиров үшөө өөрын темэгүй, юумэн бүхэниие тайлбарилха түлхюур болодог өөрын хара бодолоо тогтонижоруулаагүй хүн гэжэ hэжэглэмээр. Нүгөө талаhаа — баруунай, мүн зүүн зүгэй поэзиин ехэ нүлөөн доро туршалгануудаа хэдэг хүн байна. Тиимэ ушарhаа буряад поэзиингээ түйлалтануудые хайхарнагүй, мүнөөнэй буряад поэзиин хүгжэлтын дуулгада гараhан эрхим жэшээнүүдые анхарнагүй. Тиимэhээл «Мавзолей ба эжы» гэжэ шүлэгынь удхаараа бүдэхир болохоhоо гадна, уран hайханайнгаа талаар hалан,муу шэнги байна. Арсашагүй hэдэб шадабаритай энэ нүхэр хэшээл оролдолгоёо саашадань гуримшуулха, дээрэ хэлэгдэгшэ харюусалга тухай үшөө дахин бодожо үзэхэ ааб за гэжэ hанагдана. Д. Очировай хэмжээндэ хүрэмоор Эрдэни Дугаров (Хориин аймаг) шүлэглэхэдөө ядахагүй хүн. Уян нугархай уhан буряад хэлэтэй энэ нүхэр баhал шүлэг бэшэлгэдээ гар үзүүрэй хүдэлмэри хэдэгтээл хандана хаш. Тэрэнэй гэршэ юуб гэхэдэ, Эрдэни Дугаров даншье hаа олон шүлэг бэшэдэг хүн байна. Олые бэшэхэ шанартайгаар бэшэхэ хоёрнай тад ондоо удхатай ойлгосонууд шуу. «Хоёр шүлэг бэшэнхаар, нэгэ hайн шүлэг бэшэ», —гэжэ миниин багшанарай нэгэн, Буряадай хуушанай поэт Бато Базарон захигша бэлэй. Энэ сэсэн захяаень. Эрдэни Дугаровайшье бэе дээрээ даажа абаа hаань туhатай hэн. Хурса удхатай, хурдан бодолтойшье hаа, Э. Дугаров эрдэм мэдэсэеэ, юрэнхы болбосоролоо дээшэлүүлхые оролдоногүй аа гү гэжэ тооломоор. Хэдэн жэлэй саана Хориин аймагай «Шэнэ Үдэ» газетын редакцида hонирхохын тэдысэ миниин танилсаhан тэрэнэй шүлэгүүдhээ мүнөөшье эльгээгшэнь холо ошоогүй гэжэ тобшолмоор. Урагшаа дабшаха хүсэлөө ухаанhаа алдангүй эрмэлзээл hаа, Э. Дугаров саашадаа энэ орёо замдаа амжалта түйлажа магадгүй.

Хоёрдохи бүлэг нүхэдые тоолоходо угаа олон. Тэдэ хэд бэ гэбэл, М. Бабуев (Улаан-Үдэ), Б. Бирбаев (Түнхэн), Д. Мижитов (Улаан-Үдэ), Е. Санжицыренов (Мухар-Шэбэр), Д. Цыремпилов (Яруна), В. Надмитов (Хяагта), М. Гунтупов (Сэлэнгэ) болон бусад. Энэ бүлэг илангаяа олон байхаhаа гадна, дурсагдагша нүхэдэй эльгээhэн шүлэгүүдэй алдуу дутуунуудшье хабаа бараанай байна. Жэшээлхэдэ, Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой хонишон Валерий Надмитовай «шүлэг» сооhоо нэгэ бадаг эндэ дурдая.

Ургы сэсэгээр hалбарhан май
Ажалша арадаймнай алдар
соло,
Хэтын тэтэдэ мандажа байг
лэ.

Үнэхөөрөөшье, хонишон хүнэй сэдьхэлээ доhолгон, сээжэеэ дорьбоон шүлэглэхэ хүсэл гаргажа байhаниинь hайшаалтай. Нүгөө талаhаа — дээрэ дурдагдаhан бадаг уншаhан лэ хүн удхынь бүдэхирые, уран гоёын шэнжэгүйень, юрэл ойлгосотой тодо буряад үгэнүүдые холбоод лэ эльгээжэрхиhыень яаха аргагүй тэмдэглэхэ. Тиимэhээ Валерий Надмитов үшөөл шүлэг бэшэлгын хуули ёhые, гурим журамые, бүхы орёо техникыень мэдэхэгүй, мэдэхэ хүсэл гаргаашьегүй, ухаандаа ультиргөөшьегүй ябаhан байжа болоо. Саашадаа оролдолго гаргаад байбал, буряад поэзиингээ түйлалтануудтай танилсабал, шүлэг бэшэлгын хүшэр хүндэ хэрэг байhан тухай дээрэ хэлээшыемнай дэмжэхэ, мэдэрхэ, иимэ түргэн, бодожо үзэнгүй бэшэгдэhэн лэ шүлэгөө редакцида эльгээжэрхиhэндээ эшэжэшье болохо аалам. Тииhэйл гэжэ хүсэхэ байнабди.

Гурбадахи бүлэгынь—hурагшад гэжэ хэлээ hэмди. Тэдэнэй тоодо В. Балданцыренова (Ивалга), Ц. Бадмаева (Хэжэнгэ), М. Раднаева (Зэдэ) болон бусад ороно. Эдиршүүлэй эльгээhэн бүтээлнүүд дээрэ тодорхойгоор тогтоhонойшье үлүү гэжэ hанагдана, юуб гэхэдэ, эдэмнай үшөө хүгжэхэ, далижаха зон, ухаан бодолой хүгжэлтын замаар дабшажа ябаhаниинь ойлгосотой. Тиимэhээ өөhэдөө саашалаа дээрэ хэлэгшыемнай ойлгохо, шүүжэ үзэхэ бэзэ даа. Мүнөө дээрээ hургуулидаа эрхимээр hураха уялгатайгаал бү мартаг лэ гэхэ байнабди.

...Шүлэг бэшэхэ гээшэ орёо бүхэ хэрэг гэжэ үшөө дахин hануулнабди. Ингээд, тиигээд бэшэгты гэжэ зааха заабаришье байдаггүй, гурим дүримшье алга. Редакцида ороhон бүхы шүлэгүүд дээрэ тэрэ бүри тогтон тайлбарилха арга боломжошье үгы. Тиимэhээл энэ орёо хэрэгтэ нэгэтэл забдабал, хүн бүхэн өөрынгөө шадабариин, хаба хүсэнэй, ухаан бодолой сэнэгhээ үндэhэлэн дабшаха зэргэтэй.

Шүлэг бэшэхэдэ бэлэн бэшэ даа!

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

КОРЕЙН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКЫН ДАБШАСА

ЧХОНЛИМАЙ ЖЭГҮҮР УЛАМ УРГАНА

Үдэрэй мянгаад ли дабшаха, үльгэр домогто хүлэгэй дүрсэ арадай засагта Корейн социалис мүрысөөнэй ударнигуудай hүлдэ болонхой. Жэгүүрээ хүсэhэн Чхонлим түрэл газар дайда дээрээ социализм шадаал hаа түргөөр байгуулха гэhэн оронойнгоо ажалшадай хүсэл эрмэлзэл бэелүүлнэ. Чхонлимай габшагайшууя гэhэн нэрэ соло КНДР-тэ эгээл хүндэтэй юм. Иимэ нэрэ зэргэ орон нютагаа ажал хэрэгээрээ алдаршуулhан хүнүүдтэ, бригадануудд ба предприятинуудта олгогдоно.

«Нодон Синмун» газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, Урда Пхенан гэдэг түбэй провинци олониитын энэ хүдэлөөнэй түрүүшын зэргэдэ ябана. Эндэ hүүлэй жэл соо Чхонлимай габшагай солото гэhэн нэрэ зэргэдэ 3 предприяти, тэрэ тоодо Кэнсонско булад хайлуулдаг суута завод, 470 бригада хүртоо. Энэ хүндэтэй нэрэ зэргэ 16 бригадада олгогдонхой. Һүүлэй 12 hара соо провинциин 11 мянга гаран хүдэлмэришэд мэргэжэлээ дээшэлүүлээ. 2700 инженер болон технигүүд hургагдан бэлдэгдээ. Үйлэдбэри дээрэ уралан нарижуулгын 10 мянган дурадхал нэбтэрүүлэгдэhэн байна. Чхонлимай габшагай солотын нэрэ зэргэдэ хүртэhэн бүхы хүдэлмэришэд, предприятинууд ба бригаданууд даабаряа саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэнэ. Провинциин бүд нэхэдэг 13 предприятиин 1.529 хүн олон станок дээрэ хүдэлэгшэдэй зэргэдэ жагсаа.

Пхеньян хотодо Тэдонган мүрэнэй гоё hайхан эрьс дээрэ Корейн Арадай Республикын промышленна болон хүдөө ажахын выставкэ нээгдээ. Тус выставкэ дээрэ Корейн промышленностиин элдэб hалбаринуудай продукци харуулагдана. Жэшээлхэдэ, арадай засагай жэлнүүдэй үедэ КНДР-тэ байгуулагдаhан машина бүтээлгын, трактор болон автомобиль бүтээлгын промышленностиин үйлэдбэрилhэн продукцинууд эндэ бии.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Корейн химическэ промышленностиин түйлалтануудые харуулhан выставкын нэгэ зал соо.

ТАСС-ай фотохронико.

Республикын тогтоhоор 21 жэлэй ойн урда тээхэнэ 6 завод, 2789 бригада Чхонлимай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө гэжэ Урда Пхенан Эхэ орондоо айладхаа.

ТЭАНСКА ЭЛЕКТРОМЕХАНИЧЕСКА

Тэанска электромеханическа заводой коллектив республикынгаа промышленна предприятинуудай социалис мүрысөөнэй ударнигуудай түрүү зэргэдэ үнинэй оронхой. Эдэнэр үйлэдбэриингөө түсэбые болзорhоо хоёр hара урид дүүргэхээр шиидэнхэй. Энэнь бэрхэтэйшэг зорилго болоно, тингэбэшье тэановецууд дүүргэжэ шадахал байха. Мүнөө эндэ үдэр хахад соо бүтээгдэhэн продукци республикын тогтоhон 1948 ондо бүхэли жэл соо үйлэдбэрилэгдэдэг бэлэй.

27 ДАХИН ЕХЭ

КНДР-эй шулуу нүүрhэнэй промышленностьдахи уралан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой хүдэлөөн угаа ехэ дэлисэтэй болонхой. Урда Пхенан провинциин шахтёрнуудай коллективүүд забойнуудта автомадуудые, оньhон аргануудые нэбтэрүүлhэнэй ашаар, нүүрhэ малталгаа эрид ехээр дээшэлүүлээ. Сүлөөлэгдэhэн түрүүшын жэл — 1946 онойхитой жэшэбэл, нүүрhэ малтан абалгань 27 дахин нэмээ. Республикын олохон шахтануудта бүхы хүдэлмэринь — үрэмдэлгэ, малталга, гаргалга — оньhожоруулагданхай. Энэнь хэдэ мянган хүдэлмэришэдые сүлөөлжэ, промышленностиин ондоо hалбаринуудта эльгээхэ арга олгоо.

ХАДЫН ФАБРИКАНУУД

Арадай засаг түрэ холын хадалиг нютагуудые экономическа талаарнь хүгжөөхэ, тэндэхи хүн зоной ажаhуудалые улам hайжаруулха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулна. Нютагай промышленностиин предприятинууд хурдан түргэнөөр эмхидхэгдэжэ байнхай. Синхын уездые абаад үзэе. Урдань эндэ бараг кузницашье байгаагүй юм.

Харин мүнөө эндэ арад зоной хэрэглэхэ 300 янзын элдэб эдлэл бүтээдэг хэдэн арбаад предприятинууд хүдэлжэ байна.

Хадалиг нютагуудтахи экономикын дэбжэлтэ уездын бүхы ажабайдалда аша үрэтэйгөөр нүлөөлөө. Таряашадай байдал баян дэлгэр болонхой. Эдэнэр жэлэй туршада бүлэ бүхэндөө дунда жэшээгээр 3 тонно ороохо ба 1200 вон мүнгэ абадаг байна. Тиихэтэй хамта хаа хаанагүй больницанууд, hургуулинууд, медпунктнууд, клубууд, ажалшадай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадууд баригдана. Гэр байранууд эршэмтэй түргэнөөр бүтэнэ.

ХҮДЭЛМЭРИШЭД ЗҮЖЭГҮҮДЫЕ ЗОХЕОНО

Хүдэлмэришэдэй бэшэhэн эрхим зохёолнуудые шэлэхэ республикын литературно-хүгжэмэй конкурс эндэ эмхидхэгдээ. 800 гаран зүжэг, рассказ, очерк, шүлэг ба дуунууд харагдаба.

Зохёолнуудай тематикань олон янзын байба. Эрхэ сүлөөгэй түлөө арад зонойнгоо тэмсэhэн мартагдашагүй хуудаhануудые олохон зохёолшод hэргээн найруулаа. Зариманиинь предприятинуудайнгаа үдэр бүриин ажал хэрэгүүд тухай, нүхэдэйнгөө байдал тухай хөөрэнэ. Олохон зохёол американ эзэмдэгшэдтэ, Пак Чжон Хи гэгшын ёhо гуримда эсэргүүсэгшэ Урда Корейн арад зоной тэмсэлдэ зорюулагдана.

Хүдэлмэришэн Се Вон Чилиин «Үүр сайжа байна» гэhэн рассказые, горняк Че Сон Илиин «Гал» гэhэн нэгэ акттай зүжэгые. үрэмдөөшэ Ли Кван Сугай «Халаанай урда тээ» гэhэн шүлэгые эрхим зохёолнууд гэжэ жюри мэдэрээ. Пэк Чан Укын «Тэрэ үглөөгүүр хододоо сэдьхэлдэм хадуугданхай» гэhэн загаhашадай үдэр бүриин ажалые харуулhан зүжэг мүн лэ hайнда тоологдоо.

ПХЕНЬЯН.

В. ПАРАФЕЕВ.
АПН-эй корр.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

СЭЛЭНГЭ

Сэлэнгын аймагай Ново-Селенгинск һууринай партийна эмхинүүдэй эдэбхи үүсхэлээр тус һуурин өөрын радиостудитай болобо. Һаяшаг тэрэнэй редколлегиин гэшүүд баталагдажа, нютагай дунда һургуулиин директор Георгий Михайлович Клочихин редактораар томилогдобо. Тэрэшэлэн эндэхи сельсоведэй секретарь К. Н. Ончелов, архиин заводой директор Ц. Ц. Раднаев, аймпотребсоюзай хүдэлмэрилэгшэ Н. О. Эрдынеев гэгшэд һууринайнгаа радиостудиин редколлегидэ оруулагдаа. Тиихэдэ багшанар Б. Б. Балжиев О. А. Харитонова хоёр дикторнүүдээр томилогдоо.

Ново-Селенгинск һууринай эдэбхитэдтэ түшэглэн ажалаа ябуулха энэ радиостуди долоон хоногтоо нэгэ удаа дамжуулгануудые хэхэ юм. Программадань нютагай болон дэлхэйн һонин, мэргэжэлтын хөөрөөн гэхэ мэтэһээ гадна, элдэб темэдэ лекцинүүд уншагдажа байхаар хараалагданхай.

Г. САБЖАЕВ.

ИВАЛГА

Анастасия Афанасьевна Брянскаягай хүтэлбэрилдэг Ивалгын кондитерска фабрикын бригада һаяхан табан жэлэйнгээ түсэбые нэгэ жэл гурбан һараар уридшалан дүүргэбэ.

Тус бригада түсэбэй ёһоор 3870 тонно кондитерска зүйл гаргаха ёһотой һаа, таба миллион 540 мянган түхэригэй сэнтэй 3890 тонно кондитерска зүйл гаргажа амжаа һэн.

13 хүнһөө бүридэдэг. Энэ бригадада Октябриин революциин 50 жэлэй хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһон юм.

Табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь холо уридшалан дүүргэһэн дурсагдагша бригадын коллективые Буряадай АССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин министр нүхэр С. И. Власов, мүн КПСС-эй Улаан-Үдын райком болон ажалшадай детутадуудай аймагай Советдэй гүйсэдхэхэ комитет халуунаар амаршалаа.

Анастасия Афанасьевнагай бригадынхид В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ бүри ехэ ажалай бүтээсэ туйлаха гэжэ шармайна.

А. ЮМОЖАПОВ.

КАЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

МУХАР-ШЭБЭР

Нүхэр Е. Н. Токмаковагай даадаг Түгнын хүдөөгэй библиотекэ нютагайнгаа «Эрдэм» совхозой мал ажалай арбан зургаан гүүртэ, отарануудай ажалшадые элдэб һонирхолтой номуудаар хангажа байдаг.

Нүхэр Токмакова нүүдэл библиотекэсэ абаад, хараалагдаһан болзортоо малшадта ошожо, уншаһан номуудыень һэлгэжэ байдаг заншалтай. Тиихэдээ гүүртэ, фермэнүүдэй улаан булангуудта тусхай темээр зураг-монтажнуудые абаашадаг, малшадай мүрысөөнэй ябаса тухай «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргажа ябадаг байна. Тэрэшэлэн энэ библиотекарь орон соогоо, мүн хилын саана боложо байгаа һонинууд тухай малшадта хөөрэжэ үгэдэг.

Таряа хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилээд нүхэр Токмакова нютагайнгаа соёлой байшангые даагша П. Т. Перелыгинатай хамта таряан ажалда хабаадуулагдаһан механизаторнуудай байрлаһан хээрын стануудаар ябажа, аша туһатай ажал хэрэгээ урагшатайгаар бэелүүлнэ.

А. РУМЯНЦЕВ.

Мухар-Шэбэр.

КАБАНСК

Кабанскын аймагай «Дружба» колхозой түб—Закалтус тосхондо шэнэ библиотекэ нээгдэбэ. Тэрэнине нээлгые баярай ёһолол дээрэ библиотекые даагша А. И. Рюмкина, ВЛКСМ-эй райкомой инструктор А. А. Третьякова гэгшэд уншагшадта хандажа, тэдэнине амаршалаа. Удаань нүхэр А. А. Третьякова «Ленин ба уншагша» гэһэн темэдэ һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргөө.

Дээрэ дурсагдагша колхозой түрүүлэгшэ С. А. Байкальский нютагайнгаа шэнэ библиотекэдэ өөрынгөө зүгһөө олон номуудые бэлэг болгон бария.

В. КАРПОВ.

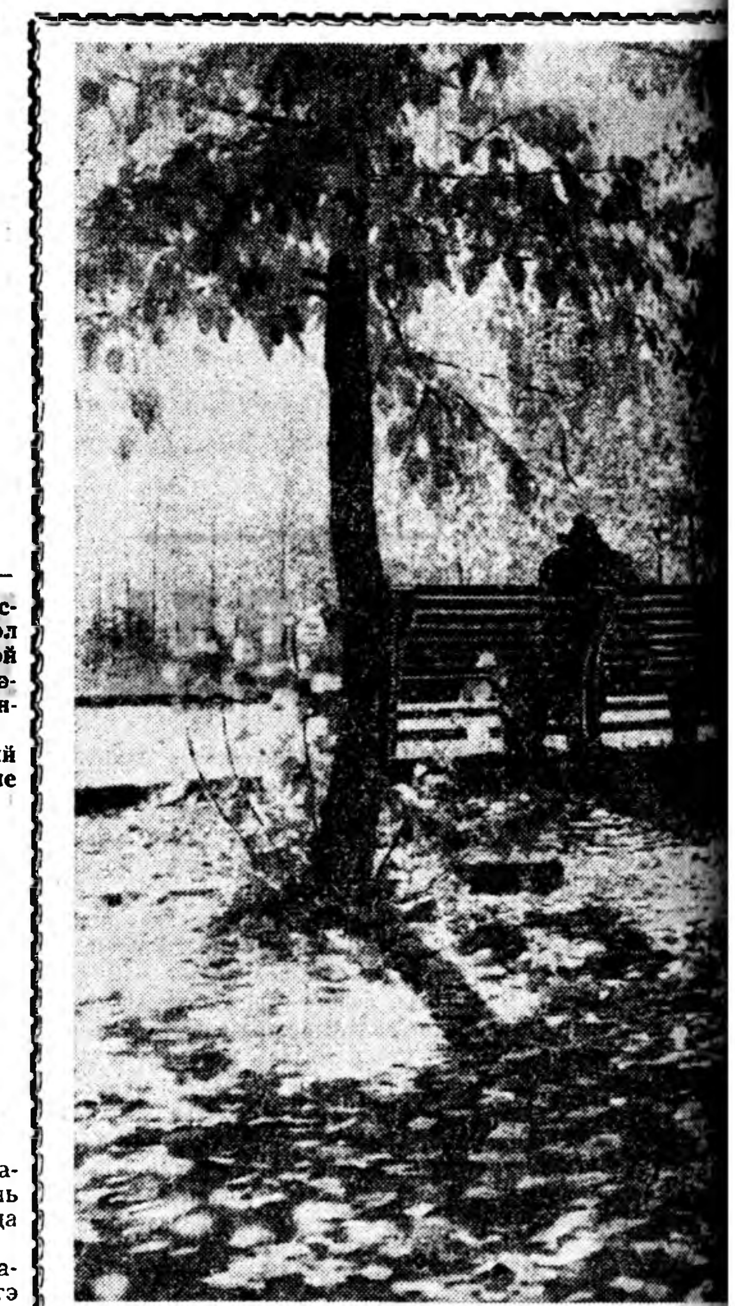
ХОРИ

Һаяхан Хорини дунда һургуулиин һурагшад болон багшанарай урда Буряадай АССР-эй арадай артист Н. И. Маторин «В. И. Ленин ба хүгжэмэй культура» гэһэн темэдэ лекци уншаба. Нүхэр Маторин лекци уншахынгаа забһарта В. И. Ленинэй дуратай хүгжэмүүдые скрипкэ дээрэ гүйсэдхэһэн байна.

Лекциин һүүлээр тус һургуулиин һуралсалай таһагые даагша Е. Ф. Белоусова һонирхолтой лекци уншаһанайнь түлөө нүхэр Н. И. Маторниндо коллективэйнгээ зүгһөө баясхалан хүргөөд, саашадаашье ерэжэ лекцинүүдые уншажа байхыень гуйба.

П. ЦЫДЫПОВА.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

НАМАРАЙ ҮДЭР.

Д. Батуевай

ОНТОХОН

СЭРЭГШЭ ХҮБҮҮН

— Мүнөөхи солдат хүбүүнтнай хамаг ангуудыетнай хуу табюулаад, гурбан шүдхэрыемнай, хара гүроөһыемнай алаад, үшөө Таниие ерэжэ алахаб, хамаг солдадуудыемнай табихам гэжэ байнал.

Купец ехээр айжа, шанга гэгшээр дохёо татаба. Бүхы солдадуудаа суглуулжа, хамаг юумэеэ ашаад тэрьедэбэ.

Солдат хүбүүн тэндэһээ гаража столоводо ерэхэдэнь, хон-жэн, хэншье үгы. Гансал басаган һууна. Алексейе харан гэхэдээ, тэрэ басаган мэдээ ухаа алдаба: «Ямар хүшэтэй баатар гээшэбта! Манайда ороһон хүн һөөргөө ошодоггүй юумэл, — гэбэ. — Намайе гэртээ абаашыт»—гэжэ Алексейдэ хандаба. «Тиигэнгүй яахабиб». — гэжэ хүбүүн ехээр баярлаба.

Хоюулан һайса эдеэлээд, туулмаг алтаяа, гармошкоёо, сабхияа абаад, утын замда гараба. Тиигэжэ ябатараа, тэдэ хоёр мүнөөхи сабхинуудаа үмдэбэ. Алхан гэхэдээ 7 модо ябажархиба. Хүбүүн басаган хоёр нигэжэ хөөрэлдэбэ:

— Зай, харгымнай дүтэлөө байна. Бүхэли һүниндөө унтаагүйбди, ойро зуурахана амарая,—гэжэ хүбүүн дурадхаба. Гармонь, буугаа, алтаяа хоюулан дэрлээд унтаба.

Алаг моритой, однохоол тэргэтэй ород лама хүрэжэ ерэбэ. Морёо аргаахан байлгаба. Сүмөөхэноор тэргэһээ бууба. Унтажа хэбтэһэн хүбүүн басаган хоёрой хажууда ошобо. Тэдэнэй сабхинуудые хараад, 7 модо алхадаг гэжэ ойлгобо. Хүбүүнэйнь сабхи һугалба. Тэрэнь һэрибэгүй. Басаганай сабхи тайлажа байтарнь, тэрэнь һэришэбэ.

— Энэ, та, яажа байна гээшэбта?—гээд сошормогоор бодобо.

— Гэмгүй, гэмгүй, хүлыетнайл амаруулха гээ һэм,—гэжэ лама дохижо байба. Тиигэһээр байтарнь, хүбүүн һэришэбэ.

— Минии сабхи хаанаб?—гэбэ.

— Энэ ламбагай абаа,—гээд басаган заана.

— Үгы, хүлыетнайл амаруулха гээ һэм,—гэжэ шүдэеэ ирзайлган худалаар миһэрээд:—энэ сабхи хаанаһаа олообта?—гэжэ асууба.

— Баатар сагаан хаанай шан гээшэ. Үшөө алта, буу, сабхи, гармонь үгөө һэн, 10 жэлдэ алба хэхэдэм.

— Үү, манайда айлшалжа хайрлыт,—гэжэ ород лама гуйба. Эдэ зөөридэнь обтоо юм ааб даа. Ехэ хүнэй урижа байхада, ошонгүй байлтай бэшэ.

— Зай, Та ябажа байгты, ламбагай. Бидэ нэгэл алхахадаа 7 модоной газарта ябахабди, та хүсэхэгүйт маниие,—гэжэ солдат ламбагайда хандаба.

— Үгы бэ даа, һуугты, һуугты, гурбуулан ябая.—гэбэ лама. Однохоол тэргэдээ булта һуугаад, һөөргөө бусаба. Тээ ябажа байтарнь, уһан тээрмэ харагдаба. Хажуугаарнь шугы шэбэр. Тэндэхи бургааһа боролжын шэлбүүһэн бүхэндэ шахуу үй түмэн борбилоонууд һууна. Эдээниие харамсаараа, «ехэл амтатай мяхатай шубууд юм даа»—гээд ород лама гүбэд гэбэ.

—Теэд, тиимэ юм һаань, алаял,—гэжэ солдат хүбүүн харюусаба. Лама морёо залажа, түргэнөөр шугы тээшэ шэглэбэ. Морёо байлгамсаарнь, Алексей буудаба. Тоо томшогүй олон борбилоонууд унашаба. Лама тэргэһээ буужа, тэдэниие түүжэ оробо. Суглуулжал ябана. Алексей хүлеэжэ ядаад, гармошкоороо наадажа эхилбэ. Тэрэ тээрмэдэ талха татажа байһан 45 хүн гармониин абяа дуулаад, булта хатаржа байна. Талхан соогуураа орожо байгаад хатарнад. Тээрмын үүдээр сагаан бурма хиидэнэ. Ород ламаяа харан гэхэдэнь, хамаг самса, сарпаанаа таһар удар татанхай, бэе, нюураа шулга нюлга татанхай, шугы соо хатаржал байна. Солдат эдэ бүгэдые хараад, наадахаяа болибо. Нара набтагар, зурам болошоһон хубсаһатай лама шугы сооһоо гаража ерэбэ.

— Энэ ямар болошоо гээшэбта, яаха болоо гээшэбибди?—гэжэ солдат хүбүүн ламада хандаба.

— Гэмгүй, гэмгүй, яаха һэм,—гэбэ лама.

Солдат хүбүүн шинелээ тайлажа ород ламада үмэдхүүлбэ. Однохоол тэргэдээ баһал гурбуулан һуугаад, саашаа дабшаба. Ябажал ябанад. Гэр тээшээ бэшэ, харин засагай газар руул эдээниие лама абаашажа ябаһан байба. Тэндэ ерээд, эдэ хоёрые ноёндо тушаахадаа лама ингэжэ гомдобо:

— Энэ солдат хүбүүн намайе харгыдаа бараад, хамаг самса хубсаһыемни таһар татаа, хамаг бэеыемни шулга нюлга сохёо.

Хүбүүн басаган хоёрые түрмэдэ хааба. Тэрэ дарыдаа ноён зоноо суглуулжа. «үглеэдэр солдадые сүүдлэхэбди» гэбэ.

Үглөөдэрынь тэрэ багай бүхы хүн зон, ноёд баяшуултаяа булта сугларба. Сүүд эхилхэ болонхой. Солдат столбдо уяатай, хажуудань басаган баһа уяатай. Тэндэнь нэгэ багахан стол, хэдэн стул. Стол дээрэ буунь, гармонинь, сабхинь, алтаниинь табяатай байна. Эдээнэй хажууда хоёр харуулшад бии. Ехэ ехэ ноёд ерэбэ. Сүүд эхилхэнь хаш.

— Энэ солдадые хайшан гэжэ хэһээхэмнайб,—гэжэ ноён тэндэ байгшадта хандаба.—Юун бэ гэхэдэ, энэ ехэ ламыемнай утын харгыда бараад, хубсаһа хунарыень хуу удара татаад, бэе, нюурыень абаха танагүйгөөр шулга нюлга сохёо, гэмтээгээ, муухай алаг мори хүллөөд, яяр муухай модон тэргэ дээрэ бэеынь хаяад, гэртэнь асаржа хаяһан байгаа гээд ноён олон зон тээшэ хараба.

Уяатай байһан хүбүүн: «Намда нэгэ дуу үгыт»—гэбэ.

— Хүнды түмэр соогуур гараһан хатуу хүхэ тобшо дуу шамда үгэхэеэ байнабди,—гэжэ ноён шангарба. Тэндэ байһан ноёд, ламанар, үшөө хэды едыхэн хүн зон альгаа ташан зүбшөөнэ. Хоёр бүдүүн харуулшадынь солдадые столбһоонь тайлажа, томо ноёдой хажууда асарба. Тиигэхэдэнь ноён:

— Энэ сагаан дэлхэйтээ хахасахынгаа урда тээхэнэ нэгэ үгэ хэлыш даа,—гэжэ солдадта зүбшөөбэ.

— Гармошкоорни нэгэл дуулуулыт даа,—гэжэ солдат хүбүүн гуйба.

Ламанар, баяд ноёд томо томоор худал үнсөөр энеэлдэжэ, «Наадаад үзэг лэ теэд, хараял даа,—гэлдэбэ. Тэндэ дүтэхэн байһан мүнөөхи ород лама: «Намайе барижа уяыта»—гэбэ. Солдадые уяһан столбдо тэрэ ламые абаашажа уяба.

Солдат хүбүүн гармониёо абажа, аргагүй гоёор, уянгатайгаар дуулажа оробо. Тэндэ байһан баяд ноёд, ламанар мэдээгээ табижа, булта хатаралдашаба. Энэ шуяан соогуур һамбаашалаад, тэрэ хүбүүн басаганайнгаа уяа тайлаба. Мүнөөхи шэдитэ сабхияа басагандаа үмэдхүүлээд, нүгөөдыень өөрөө үмдөөд, туулмагтай алтаяа басагандаа барюулаахай, өөрөө буугаа үргэлэнхэй, нэгэ алхахадаа 7 модоной газарта, хоёрдохёо гэшхэхэдээ 14. гурбадахяа алхахадаа 21 модоной газарта ябашаба ха. Тиигэжэ солдат хүбүүн далан долоон бэрхэшээл дабажа, баяд ноёдто хүсэгдэнгүй, нютаг ороноо бусажа, анбун гэжэ, амгалан тайбан ажаһууһан юм ха гэдэг.

Мухар Шэбэрэй «Знамя Ленина» колхозой хонишон Чимит-Цырен ГОМБОЕВОЙ хөөрэһые Д. ЖУГДУРОВА найруулба.

(Түгэсхэл. Эхинииинь сентябриин 23-най номерто).

ФУТБОЛИСТНУУДАЙ МҮРЫ...

СССР-эй футболой федераци манай зоны... футболистнуудай дунда сентябриин 19-дэ болоһон ... дай дүнгые мэдээсэбэ.

«Волгарь» (Астрахань) — **СКА** (Хабаровск) — ... **кол»** (Саратов) — **«Сэлэнгэ»** (Улаан-Үдэ) — 1:0, ... (Куйбышев) — **«Аэрофлот»** (Иркутск) — 1:1, **«В...** кий) — **«Калининец»** (Свердловск) — 1:0, **«Спар...** Ола) — **«Томлес»** (Томск) — 1:1, **«Рубин»** (Казан...) (Кемерово) — 2:0.

АВТОМОБИЛЬ ЭЗЭЕЭ ХҮЛЕЭН...

РСФСР-эй 1969 оной эдлэл, мүнгэ... шүүбэритэ лотерейн зургаадахи на...

РСФСР-эй 1969 оной эдлэл, мүнгэнэй шүүбэ... зургаадахи наадалгын эгээл «азатай» биледүүдые... ха һарын эхеэр «Волга» автомашинын эзэд болохо... терейн шүүбэриин наадан байгша оной октябриин 2... водск хотодо үнгэргэгдэхэ юм.

Россин Федерациин Финансын министерст... корреспондентдэ ингэжэ мэдээсэбэ: энэ лотерейн ... шүүбэринүүдэй дунда «Москвич», «Запорожец» ... бильнууд бии. Мүн мотоциклнууд, мотороллер... ник, транзисторна радиоприёмнигууд, магнитоф... алтан часууд шүүбэридэ оруулагданхай.

Үнэтэ эдлэлэй тудаһан биледүүдэй эзэд ... раар, шүүһэн тэрэ эдлэлэйнгээ үныень мүнгөөр ... юм гэжэ тус лотерейн наадапай дүримөөр хараала... оной энэ лотерейн бүхы наадануудта 1.000, 500, ... гэй мүнгэн шүүбэринүүд түрүүшынхеэ оруулагда...

РСФСР-эй эд-мүнгэнэй шүүбэритэ лотерейн ... долоодохи наадан ноябриин 13-да Владимир хото...

ХИЛЫН СААНАҺАА

РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ХЭРЭГТЭ ШЭНЭ ТУҺА НЭМЭРИ

БЕРЛИН. (ТАСС). «Дэлхэйн бүхы гүрэнүүдтэ хандалгын» ба «Химическэ ба бактериологическа (биологическа) зэбсэгүүдые зохёолго, үйлэдбэрилгэ ба нөөсэлэн суглуулгые хорихо, тэдэниие үгы хэхэ конвенциин» проектнүүдые СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIV сессиин үзэмжэдэ табиһан байгаа. «Уласуудай хоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ зорилготой шэнэ үүсхэл», «Тусгаар удха шанартай дурадхалнууд» гэһэн гаршагуудтайгаар эдэ проектнүүдэй хүсэд текстые гүнзэгы дэлгэрэнгы удхые Германиин Демократическа Республикын хэблэл гол хуудаһануудтаа толилһон байна. Тэрэшэлэн А. А. Громыкын хэлэһэн үгын дэлгэрэнгы удхые «Нойес Дойчланд» толилоо.

ПРАГА. (ТАСС). Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын хэлэһэн үгые Чехословакиин олониитэ ехэ һонирхолтойгоор угтаа. Дэлхэйн бүхы гүрэнүүдтэ хандалгын проектые, Химическэ ба бактериологическа (биологическа) зэбсэгүүдые зохёолго, үйлэдбэрилгэ ба нөөсэлэн суглуулгые хорихо, тэдэниие үгы хэхэ конвенци баталха тухай социалис оронуудай зүгһөө сессиин үзэмжэдэ табигдаһан проектые эб найрамдалай хэрэгтэ шэнэ туһа нэмэри болоно гэжэ чехословак ажалшад тооложо.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIV сесси тухай материалнуудые толилходоо, сесси дээрэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын хэлэһэн үгэдэ венгр хэблэл тусгаар анхарал хандуулна.

ГАВАНА. (ТАСС). Нью-Йоркһоо Пренса Латина агентствын дамжуулһан мэдээсэлые «Гранма» газетэ толилоо. ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIV сесси дээрэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын хэлэһэн үгын удха энэ мэдээсэл соо найруулагданхай. Вьетнам арадай баатарлиг тэмсэлдэ Советскэ Союзай үзүүлдэг туһаламжа тухай тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүдые газетэ тусгаар илгаруулжа толилһон байна.

АММАН. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй хэлэһэн үгын удхые «Ад-Дустур» газетэ толилоо. Дүтын Зүүн зүгтэ Израилиин бэелүүлдэг политикые советскэ министр буруушаагаа, Энэ районой бүхы гүрэнүүдэй аша туһые анхаралдаа абалсан, бэрхэтэй хэсүү байдалые политическэ талаарнь гуримшуулха шухала байһан тухай мэдүүлээ» гээд газетэ тэмдэглэнэ.

Тэгшэ эрхын түлөө тэмсэл

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Афро-Американ үдэрэй» США-да түрүүшынхеэ үнгэргэгдэжэ байһантай дашарамдуулан эмхидхэгдэһэн парадта Нью-Йоркын Гарлемэй хэдэн арбаад мянган хүн зон сентябриин 21-дэ хабаадаа.

Энэ жагсаал дүрбэн часай турша соо үргэлжэлөө. Парадта хабаадагшадай нилээд олониинь национальна африкан костюмуудтай ябаа.

Хэдэ хэдэн газарта засагаархидай зүгһөө шэрүүн шанга хэмжээнүүд абтажа, энэ һайндэр гутаагдаа. Маллинс (Урда Каролина штат) городто 11 негр арестовалагдаа, эндэ харуул табигдадаг болоо.

Чикаго, Питсбург болон бусад хэдэн промышленна центрнүүдтэхи байдал шахардуу шанга болонхой.

НЬЮ-ЙОРКДО БОЛОҺОН УУЛЗАЛГА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой генеральна секретарьтай СССР-эй, Франциин, Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй, США-гай гүрэнэй секретариин уулзаһанай һүүлээр доро дурсагдаһан документ толилогдоо:

1969 оной сентябриин 20-ной мэдүүлгэ.

Хөөрэлдөө хэхын тулада генеральна секретарьтай Франциин, Советскэ Союзай, Нэгэдэмэл Королевствын ба Холбоото Штадуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд уулзаа.

Тэдэнэр Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалда анхарал хандуулаад, тэрэниие улам шахардуу шанга боложо байна гэжэ тоолоо.

1. Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой 242-дохи резолюциие дэмжэхэ, дүүргэлтэ болгохо шухала байһые тэдэнэр лаблаа.

2. Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи эб найрамдал тогтоогдохо ёһотой гэжэ тэдэнэр үгээ ойлголсоо.

3. Дүтын Зүүн зүгтэхи бүхы гүрэнүүд бэеэ даанхай, бүрин сүлөөтэ гүрэнүүд байха хүсэд эрхэтэй гэжэ тэдэнэр лаблаа.

4. Эхилһэн хөөрэлдөөнүүд дээрэ дурсагдаһан зорилгонуудые хараада абан үргэлжэлүүлэгдэхэ байна».

ДРВ-гэй правительствын мэдүүлгэ

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамһаа 35 мянган американ солдадые гаргаха тухай США-гай президент Никсонэй шиидхэһэнтэй дашарамдуулан, ДРВ-гэй правительство мэдүүлгэ хээ. Урда Вьетнамда байһан хахад миллион үлүүтэй американ армитай жэшэхэ болоо һаа, 35 мянга—тон багахан тоо болоно гээд энэ мэдүүлгэ сооно хэлэгдэнхэй. Тэндэ өөһэдынгөө сэрэгүүдые үлөөхые Холбоото Штадуудай эрмэлзэдэг, эзэрхэг түримхэй дайн байлдаае унжагайруулдаг байһан баримтые энэ мэхэ гохонь далдалжа шадахагүй байна гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнхэй.

США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн, вьетнам арадай хэжэ байһан тэмсэлдэ аха дүү социалис оронууд, үнэн зүб байдалай, эб найрамдалай түлөө ябуулга хэдэг оронууд, бүхы дэлхэйн арадууд бүри ехээр туһалха гэжэ батаар этигэжэ байһанаа вьетнам арад, Вьетнамай Демократическа Республикын правительство элирхэйлэн мэдүүлнэ гээд мэдүүлгын түгэсхэлдэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительствын мэдүүлгэ

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамһаа 25 гү, али 35 мянган американ сэрэгүүдые гаргаха гэһэн Холбоото Штадуудай шиидхэбэри олониитын һанаа заһаха зорилготой харата муухай мэхэ гохо, дайн байлдаае унжагайруулха ба Урда Вьетнамые американ сэрэгүүдэй эзэмдэлгые үргэлжэлүүлхэ түсэбые далдалха һэдэлгэ болоно гэжэ вьетнам арад, бүхы дэлхэйн олониитэ эли тодоор мэдүүлһэн байна гээд Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительствын сентябриин 20-ной мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Урда Вьетнамай Республикын Национальна сүлөөрэлгын фронтын ба Саг зуурын революционно правительствын 10 пунктһаа бүридэһэн программада таарамжатай харюу үгэхэ; вьетнам арадай национальна шухала эрхые, Урда Вьетнамай арадай өөрыгөө тодорхойлхо бодото эрхые хүндэлхэ тухай США-гай правительствада эрилтэ хэхыень Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительство дэлхэйн бүхы правительствануудые, демократическа болон олониитын организацинуудые, эб найрамдалай, бэеэ даанхай ба үнэн зүб байдалай түлөө тэмсэдэг бүхы хүнүүдые уряална; США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн, Эхэ ороноо абархын түлөө тэмсэжэ байһан Урда Вьетнамай арадта һанал сэдьхэлэй ба материальна ехэ дэмжэлгэ ба туһаламжа үзүүлхыень уряална гээд мэдүүлгын түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһан: «Ленинскэ һуралсалай жэл» гэһэн түрүү бэшэг. Захааминай аймагай Баян-Голой совхозой малшадай уряае дэмжэһэн хэдэн материал.

Хоёрдохи хуудаһан: «Журам гээшые баран сахиха ёһотой» гэһэн В. Орловой статья. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, «Шалгалтын хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха» гэһэн Н. Тыжебровэй статья. Түрэл орон доторнай гэһэн рубрика доро хэдэн материал толилогдоо.

Гурбадахи хуудаһан: «Дэлгэр һайхан сэдьхэлтэй хүн тухай дуун» гэһэн В. Секеринагай статья. Хилын саанаһаа абтаһан элдэб материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһан: спортивна темэдэ зорюулагдаһан олон тоото тобшо мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

16 часһаа 22 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 16 часһаа орон доторхи һонин. 16. 15 минутаһаа үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 16. 45 минутаһаа «Табан жэлэй алхамууд» гэһэн дамжуулга. 17.15 минутаһаа хоккей. Эндэ СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадаанда ЦСКА—«Динамо» (М) командануудай уулзалга дамжуулагдаха. 19.30 минутаһаа «Долоон хоног» гэһэн уласхоорондын программа. 20.15 минутаһаа спортын һонин. 20.30 минутаһаа «Волк среди волков» гэһэн ГДР-эй телевизионно фильм (3-дахи серинь). УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 22 часһаа хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 22.20 минутаһаа 23.30 минута хүрэтэр амаралта. 23.30 минутаһаа 01.40 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 23.30 минутаһаа «Ленинэй ябаһан нангин газарнуудаар» гэһэн дамжуулга. 24 часһаа «Крупп и Краузе» гэһэн ГДР-эй телевизионно фильм (2-дохи серинь).

БОЛОҺО...

БАДМА ХЭНД... НААДАЛУУЛАА

Шобхо үндэр хадануудай саагуур шаргал улаан наран шурган ороод. Нарһан тужа соо боро хараан бууржа ерэбэ. Бадма ашаатай моринойнгоо жолоо бараад, хадын горхоной эрьеэр аалихан урагшаа дабшана.

— Баазадаа хүрэтэр үшөөл холо. Таатай зохид газар олжо хонохо юм байна. Энэ харанхы һүни хаана ошохомни гээшэб,—гэжэ залуу геолог Бадма сэдьхэнэ. Нэгэ жэгдэхэнээр шэбэнэн урдаһан хадын горхоной аялга дуун Бадмын досоо бүришье хүхюу бодол түрүүлбэ. Уданшьегүй ойн соорхойдо гараба. «Энэ сэсэг ногоон элбэг. Амарыш!..«Айлшан боложо хоныш!..» гэһэн мэтээр набша ногоон наартай зөөлэхэнөөр долгилно хэбэртэй.

Соорхойн нүгөө захада набтархан гэр харагдаба. «Энэ гэр соо хоножо, морёо амаруулха, эдеэлүүлхэ юм байна» гэжэ тэрэ бодомжолһоор ангуушадай бариһан гэртэ дүтэлжэ, моринойнгоо ашаа буулгаад, ойн шэмэтэй ногоондо табиба. Гэр соо сэбэр. Үлүү юумэн үгы. Пеэшэнэй дэргэдэ түлеэн бэлдээтэй. Набтархан стол дээрэ гал носоохо зүрүүл хэбтэнэ. Тээ саанань сааһан дээрэ хилээмэн табяатай. Тухайлхада хүн һаядаа ерээгүй хэбэртэй. Теэд ангууша зоной ёһо заншал иимэ бшуу.

Бадма пеэшэ түлижэ, сайгаа шанажа эдеэлээд, амарха гэжэ шала дээрэ хэбтэшэбэ. Гэр соо балай харанхы. Оршон тойрон абяа шэмээн үгы. Моринойнь ногоо шэмхэлхэ, турьяха абяан элихэнээр дуулдана.

Тиигээд гэнтэ абяагүй болошобо. Тиигэһээр байтар урда хүлөөрөө газар сабшан, юрэ бусаар шуухирба. Арьяатанай дүтэ орожо ерэхэдэ морин эгээл иигэжэ загнадаг.

Бадма дүтэ таби... яаралтайгаар абаба. ... юуншьеб даа гэрэйн... шаганажа захалба. «... бэшэ. Баабгай һаа ... һэн. Теэд зэрлиг ... уулзалганууд болодо... хэдээ, Бадма бүри ... риниинь абяа гара...

Бадма буугаа ба... үүдэеэ удьхэлэн, га... раба. Газаа хон-жэн ... үгы. Нарһан тужа ... жа, хэтынгээ дуу ...

Гэнтэ набтархан г... рэ юумэн һаршаган... үлын харахадаа гэд... даба. Харанхы сооһо... һаань сэхэ хараад ба... нюдэн... Бадма ... ялалзаһан галнуу... хараада оруулан са... Буугай абяан ой ... сууралтаба. Дахин ... даа, юунэй болоһые ... рүүлхэбди» гээд Ба... бухоор нойрсошоб...

Үүрэй толоноор т... замдаа түхеэржэ зах... рижа асараад, хамаг ... Гэнтэ моринойнгоо ... хирхада, эрьен ... һээнь тээ холохон... литай шара шубуун... тэбэ.

«Һуниндөө нама... далһан байгаа ха ю... домжолон, аян за... бэлэй.

К. ...

Редактор Ц. Ц. Ц...

Манай адрес, телефо...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редак... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. ... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секрета... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хоз... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, пром... строительства—61-35, советского строительства и ... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, ... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

● Гор. Улан-Үдэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР. ● Н-02846.